25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6875 — 15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1908 — ՈՒՐԲԱԹ — 1 ՇԱՊԱՆ 1326 — 28 Aout 1908 — 25me année — N° 6875

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.օ.
» » վեցամեայ	45 »
Դուրսանցիներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌وِلك
ارمنجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

(ԴԱՄԲԻՐԻ ՄԷՋ)

Երեք օր է որ Իզմիրցոց կեանքը կ'ապրիմ։ Աճապարանքի թափի մը մէջ կը վազեմ մէկ տեղէն միւսը։ Հայերուն ապուռ վաճառատուներուն տրճռանք մը կ'ասֆիսն ինծի. եկեղեցին, հայաբնակ ու պիտճառաք, գրպոցները բերկրանք կը կրկնապատկեն։ Առանց, հոգիի ու մարքի վայրէր, իրենց մտիկը ունին Աբգարեանի և Ա. Մամուլի խմբագրատունները։ Պր. Քէչիչեան, իր գրասենեակին տաչնը նրսատ, Իզմիրեան Թերթին աշխատանքով զբաղած է։ Իրմէ եկած տպագրութիւնը՝ համառօտութիւնը կը չեշտէ միշտ. իր նայուածքին, կեցուածքին ու խօսուածքին մէջ կը տեսնես զանի յայտնապէս, համառօտութիւնը։ Նոյն չէնքին ու յարկին մէջ է Ա. Մամուլի գրասենեակը։ Սիրով կը բաբեւեմ Մամուլեանի որդին՝ Հրանտ, որ դէն այն մեծ հօրը որ ամէնքիս հայր մը եղած է պէս է. ոմ է ան մեզմէ որ Մամուլեանի ազդեցութեանը կրած չլլլայ իր հրաչալի նստուածքին ու Շահնուբէն։ Աւագին վայրկեանէն իսկ, չամիլ դուրս ընտանութիւն մը ունիմ այդ գրասենեակին մէջ. ընտ ուշադրութիւն չեմ դարձներ քաղաքավարի ձեւերու. բառերը, խօսքերը դուրս կուգան անոգ օրէն։ Այսչամ ալ կ'ըլլայ մի եղեր։ Այո՛, այդպէս։ Ներդրութիւն ինդրելու զիջում ալ չեմ ըներ։ Չեմ գիտեր թէ ներեցին ինծի, միայն գիտեմ որ սիրան ունէի ձեւքիս, խօսքիս ու չարժուումներուս մէջ, ու սիրտս էր միայն որ կը խօսէր մեծամասն հօր մը միակ զաւակին ներկայութեանը։ Այդ զբաղցնութեան մէջ է Ընթերցասէրը։ Գիշերուան նոսիրներուն կը սարդէ դասարանի երեւոյթը. բոլոր սեղանները գրաւած են, լոյս ընթերցում մը կը զարեցնէ ամէնքը։

Ինչ կ'ասես հապա սա քարտիին։ Կախարդասար հմայքի աշխարհ մըն է։ Եւրոպական լամպերը անուշ լուսաւորութիւն մը կը սրսկեն։ Շարժում, ոգեւորութիւն ծալին առջեւ որ սքանչելի դրացի մըն է իր անձերանի թարմութիւնը։ Ազատ զրուցարաններ կ'ոգեւորեն քարտիին կեանքը։ Կը յարդէ կեանքը ամէն նայուածքով տակ։

Հոս կը գտնեմ Հայկանուշ Մաւբը իր ամուսնին հետ. հոս են ուրիշներ, հետաքրքրական դէմքեր. խօսող, դասող։ Քիչ քիչ մեր չրջանակը կ'ընդլայնի, ու դասուսներէ, հասնեմատութիւններէ հետը, Զօհրապ սաւնը de bonne race տոհմիկ դրագէտ ալեղաղ մը։ Իր ոտանաւորներուն վերջին փորձերը անցեալ դատուեցան։ Կարծեմ թէ իրաւունք ունէինք. Մենիսան աղջիկները լաւ չի հագուեցներ։ Բայց ես կը գիտեմ կարդացած ըլլայ Զօհրապէն ոտանաւոր մը՝ Փոնտանէ, Քրանսերէնի թարգմանուած։ Ի պրան չա՛ս հանելի երեւցաւ թարգմանութիւնը։ Իսկ երբ բնագիրը ձեւքը հասաւ, չո՛ր, ցամաք ու անարուեստ ոտանաւոր մը, ուելի բարձր գտայ զայն իր այդ անսեթեւեթ ձեւին մէջ։ Ցղացումը այնքան ազատ էր իր կոչ զարդարութեանը մէջ որ բանաստեղծ թարգմանիչին յաւելուածական բառերը իրենէ սարդանք մը երեւցան ինծի ոտանաւորին գեղեցկութեանը։ Շնորհան գեղեցկութիւններ կան որ արուեստի տակ դրուած տանն կը կորսնցնեն չատ բան իրենց կուսական յատկութիւններէն։

Կը խօսինք այսպէս. ու կը ծանօթանամ նոր նոր դէմքերու։ Գէորգ Պուպլի նշանակալի դէմք մըն է Իզմիրի մէջ։ Իր արաբերը կը պատկերէ եւրոպական ազատ տիպար մը. գլուխ, ճակատ, նայուածք, դէմք արտայայտութիւն, թիկունք, կուրծք, կազմուածքի ամբողջութիւնը ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։ Ցուրտ ոճով մը կը խօսի, ատուն և դիրքին. ամէնէն հատարտ նիւթին վրայ ալ իր առանձին կեցուածքը ունի։ Միշտ բարձրութեան մէջ է ապրեալ։ Իր զրաղումն է փաստաբանութիւն. բայց théoricien է. ու ատ է որ ինծի մեծ բարեկամի մը դիրքը կուտայ իր կոչումին, իր գերին վրայ։

Ուրիշ դէմք մըն է Նաղարեթ էֆ. Ներսէսեան։ Արտաքին ո՛չ մէկ պատուոյ ցոլացութիւն։ Իր մեղմ ձայնն է իր գոյութեանը հաստատքը. տասով կը մտնես իր ներքին աշխարհը, որ տարածուն է, ազա՛տ տարածուն։ Այնէն բան կը գտնես հոն, հնութիւն, տեսարանութիւն, նոր գիրքերու ծանօթութիւն, նոր մարդոց քննադատութիւն։ Կը զգաս որ իր հոգին ո՛չ մէկ բանի անտարբ անցած է։ Ու երբ մեկնած ես իր քովէն՝ թանկագին համեստութեան մը պատկերը կախուած է միշտ, ինքնամիտ, ինքն իր մէջը տարածական։

Անչուշտ չպիտի մոռնայի Զիլինկիրեանը. ու իր տանը մէջ կը գտնեմ զինքը։ Այն տիպարն է որ թարգմանի պէտք չունի ճանչցուելու համար. ա՛լբ որ տեսնես՝ առանց վարանքի կ'ըսես թէ Հայ է։ Թուատնիներու երգեհոնաւոր թարգմանիչը կեանքի վարիչքին մէջ է. բայց իր ուսնեցած կրթանը, ուժերուն զիմադրութիւնը այնպէս մը ըմբռնել կուտան թէ այդ պարիզայրին վրայ այն մարդն է որ փոխանակ չիփչիտակ դէպ ի վար սահելու, կը կենայ այդ թափին վրայ, կը դիմէ իր բոլորտիքը, օդը կը ծծէ իր թարմութեանը մէջ, ու այնուհետեւ վար կ'իջնէ ստորեկ ստորեկ։ Իր խօսուածքին մէջ կը լիշեցնէ հանգուցեալ Մարկոս Աղարեանը։

Հոս կը գտնեմ Մ. Նալպարեանը, որ մէկ օր առաջ պատուած էր զիս հիւրասոցիս մէջ։ Առաջուան նիշար մարդն է։ Տարիքը քիչ մը ուելի գործ ուեսած է իր չէնքին վրայ։ Մազերը ճերմկած են։ Եւ սակայն իր խնդուքը, որ իրեն անմեղազարդ սեւեռկանութիւնն է, անբաւան է անկէ, քրքջանքն, չրմտնգներուն մէջը կամ քիչ մը դուրս եկած։ Տեսած էք երբեք կարած թղարին մէջ ծաղիկը կանանչ տերեւներու վրայ բացուած։ Այդ ապատարութիւնը կը կրեմ իրմէն։ Նուաբանեն է. և ո՛րքան ուրախ եմ որ տակաւին ծաղիկը ունի իր հոգիին մէջ մեր գրականութեան այդ անխոնջ վաստակաւորը։

Հոս կը գտնեմ Տիկին Մամուլեանը, սեւերու մէջ, և սրտանութեամբ կը հանդիպիմ իր սեւերուն համար։ Ամուլ մօր մը հաւը ունի իր վրայ։ Իր տանմէն կարծիքը ունի մեր խօսակցութեանց նիւթերուն մէջ. կարծիք ունի հեռաւոր անցքերու և անձերու վրայ։ Աչքերս քիչ մը վեր բարձրացուցած կը տեսնեմ Մամուլեանը, ինքը, չրջանակի մը մէջ հանդարտիկ նստած իրրեւ խորհրդի ու պատասան ոգի մը հոգեթեւ. ճակատը՝ լայն, աչքերը վեհիտ ու թափանցող և ձերմակ մօրուք մը ուսկիս լանջքին վրայ։

Իրաւագէտ, այլ քիչ մը ուելի ժողովրդական տիպար է Սերովբէ էֆ. Դաբիթեան։ Ինչ որ է Զօհրապ Պարոյ մէջ, նոյնն է Իզմիրի մէջ Դաբիթեան։ Շատերէ ուելի մտերմութիւն ունի անոր հետ, ու եթէ բանէ որ սիրելութիւն, մտերմութիւն փոքր ի չատէ իրարու նամանութիւններէ յառաջ կուգան, նոյնութիւն ու սիրելութիւն կայ այդ երկու անձնաւորութեանց մէջ, արուեստով նոյն, նոյնութիւն ունին ձայներու և խօսելու մէջ։ Ժողովրդային հանդէսներու մէջ կը վնտռուի իր ձայնը, իր հրապարակախօսութիւնը։ Քաղաքավար, այլ անպարտակ խօսող մըն է. իրարու թիւնելու, ձչմարտութեան չինչիտակ կը նայի և ոչ թէ կողմնակի։ Եթէ քաղաքային կուսակցութիւններ ունենայինք, իր սթոը ռամկավարներուն մէջ կ'ըլլար։ Ա՛յնքան յարգանք կը վայելէ Թաբք Ժողովարդին և Յ. Դաշնակցութիւնը մէջ որ կարծեմ Իզմիրի կողմէ՝ ամէնէն հաւատարիմ ընտրելին է Սահմանադրական Ժողովին համար։

Ու եթէ ուրիշ առանցութիւն մը ընել զանազան դէմքերու, կը գտնես չատ հանգիստ երեւցող ուրիշ տիպարներ, տեսարաններ ընդարձակներու, գործակիցներու մէջ։ Զոր ու ցամաք մարդիկ չեն, գիտեն ազգային կեանքը, հետաւոր են անոր չրջանակներուն, ու հիմա որ ա՛լ վախը չուներ, չեռարիւ երկրին Սահմանադրութեանը, ուելի մտիկին կրնան օգտակար ըլլալ Ազգին։ Անկեղծութիւն, կարծեմ, ատիկա մեծ աեղ կը բռնէ Զմիւռնիոյն տիպարներու վրայ։

Այս ակնարկութիւնները չարունակուած տանն, չեմ կրնար մոռնալ Տիկին Զարուհի Պալեօզեանը։ Եւրեան էֆ.ի աղջիկն է, որուն ուսուցիչը եղած ըլլալու պատիւը ունեցած եմ Ժամանակին։ Եւ.Էմիլ Օաեան բան էր ինծի օր մը թէ Նուբեան էֆ. իր աղջիկները կը մեծցնէ այնքան հանգամութեամբ որ չէ կարելի տեսնել իր վիճակակից Հայ մեծատուններու աղջիկներուն վրայ։ Փառասիրութիւն երբեք չեմ տեսներ անոնց մէջ. համեստ են, աշխատասէր, լուրջ։ Թեթեւութիւն ո՛չ մէկ նշան իրենց վրայ։ Սակէ տասնչ լսած եմ չատերու կարծիքը. ամէնքն ալ միաբերան կը վկայեն Տիկին Զարուհիի պարկեշտութիւնը, համեստութիւնը։ Չեմ գիտեր թէ կա՛ր ինծի համար, իրրեւ ատոր ուսուցչի, բան մը այդ գովեստներուն մէջ։ Շատ գոհ էի։

Այցելութիւնս անակնկալ մը եղաւ իրեն։ Շնորհալի տիկին մըն է. կը չնորհաւորէ ուքարանքի դարձս։ Իշխանական տան մը մէջ է ան խնամքէս։ Ինչ որ նիւթով երջանկութիւն կարելի է ըսել, առձեռն պարտաս կայ։ Ու չե՛մ գիտեր թէ ինչո՛ւ խնդրուած սխալութիւն մը զգալի կ'ըլլայ իր խօսքերուն մէջ։ Ուրիշ մի՛ նեղս ինծի այնպէս թուեցաւ որ եթէ կարելի ըլլար այդ բառերուն մէջ իր ներքին վիճակութիւնը ըսել, գուցէ ըսէր թէ երանութիւնը, սիրմէջ մը համար, չա՛ս բարդ է։ Իր նայուածքը դէպի Պոլիս է. մօրը թեւերուն տակ պատապարուելու անուշութեանն ու սիրտանքին կ'ըզձայ։ Վերաւոր թռչունի մը երեւոյթը։

Իրեն բառած է թէ Բիւզանդիոնի մէջ անմոռան բաներ գրուած են իր հօրը յիշատակին։ Ես բան մը լսած չէի։ Շատ յուզուած էր։ Աչքը կը պնդէ թէ իր հայրը աղջին անօգուտ մէ ը եղած չէ, ու անգամ մը 500 ոսկի տուած է ֆեդայական ընկերութեան մը։ Ու ինքնրամտիկ թէ իրաւացի չէ մեռած մարդ մը դատապարտել, քանի որ ինքը չի կրնար լսել իր մասին եղած ամբաստանութիւններն ու բան ամամ պատասխանել։ Կը փափագէր անդարձել զանքը։ այլ միջոցներու թոյլ էին։ միայն կ'ըսեմ որ հաւատարդարութեան նոր չրջան մին է. ա՛վ որ բան մը ունի, բան մը, տող մը, հրապարակ կը վազէ ցուցադրելու համար։

Ու քանի որ հայ տիկնոջ մը մասին կը գրեմ, բնական կարդալ մը հարկ էր խնդել Զմիւռնեցոյ հայ տիկիններու մասին. տեղէ տեղ վազելու աճապարանքին մէջ հնար չէր պարարով զբաղիլ այդ նիւթովը, թէեւ ինքնին շա՛տ հետաքրքրական։ Աչքի զարնող զլխաւոր գիծերէն մէկը սա է որ հայ կինը, Զմիւռնեցոյ մէջ, չա՛ս անհնազոյց չէ. բարութիւն ալ ունի իրրեւ զարդ. ու թէեւ ցորդ խոյսը տեղ մը ուեցած չէ հայ ճակատագրին վրայ, այլ բան կը սիրէ ինչ որ ազգինն է։ Ու ուելի հետաքրքիր՝ ազգային կեանքին։

Իզմիրի հայ կեանքին լուսազոյն մասերէն մին սա է որ նոր սերունդը, ամէնէն վեր տարիքիը ասնելով 20-25, յուսաստ է. խօսուն է. եռանդուն. կը պատրաստուի կազմելու «Առեւտրական հայ պաշտօնեաներու ընկերութիւն» մը։ Եւ որպէս զի իր կազմակերպութիւնը հաստատ հիմքերու վրայ ըլլայ, տաջի օրէն իսկ պիտի հետեւի եւրոպական համանուն Ընկերութեանց ուղղութեանը. չարաթական թերթ մը, թատրկիներու պէս, պիտի հայթայթէ լուրեր, ուսումնասիրութիւններ՝ միշտ այդ կարգի հաստատութիւններու մասին։ Ընկերութիւնը տաջի օրուընէ իսկ, իրեն իրրեւ տեղատուք պիտի ընդունի տեսակ մը բարոյական հովանաւորութիւն իր անդամներուն վրայ և ինքնապաշտպանում։

Հիւանդանոցը չիրցի այցելել։ Ու ինչ մեղքս պտեմ, Եպիսկոպոսի Հիւանդանոցին համար այնքան բան կարդացած եմ ու այնքան կրկնած այդ անունը որ քիչ մը խորչանք մի՛ներուած է մէջս հիւանդի ու հիւանդանոցի դէմ։ Տեղեկութիւնս սա է որ Զմիւռնիոյ մեր հիւանդանոցը փոքր է։ Կը շահագործուի վերնոյ։ յարգը կուտամ որ չըլլայ թէ օր մը օրանց ելլեն նոր յարկաբաժիններ ուելցնելու, խոշոր կասկիներ ընելու։ Այժմէն հաստատ կ'ընեմ որ զիրենք մեծ փոքրանք կը բացուի իրենց, հիւանդները կը չատանան, ճիշդ հրեշտեներուն պէս որ ուելի ճարակ կը գտնեն ապահովագրութիւնները չատնալ ու տարածուելլ տաղին։

Հիւանդանոցէն զերեզման, բնական անցք մըն է սա։ Կիրակի առաւ հոն ենք։ Քաղաքէն դուրս է այդ բնակութիւնը. յատկանական անդորրութիւն մը կը պատէ այդ խաղաղիկ վայրը։ «Հանրապետ հովիտ»ին դրացի. ըլլակի մը գագաթին մէջ։ Ուշոր դասնել մը ներս կը մտնես։ Արձաններու պատկաւելի չարք մը կը բարեւէ քեզ։ Քիմնդի աչքով կ'անցնես այդ հոգեներու առջեւէն։ Մեծ մասամբ զարտարութիւններ կը պարունակեն. ո՛վ որ չատ ունի՝ չա՛ս ծախսած է անցած գացած այդ ոչնչութիւնները փառաւորելու համար։ Արձաններ կան որ հաղար ոսկիով հաղիւ թէ դարձրացուցած են այդ մեռելական հողին վրայ։ Ու եթէ այդպէս չարաւնակուի, Բարեկոնի ուշտարարներ պիտի թռչին օդին մէջ։

Ալ հակցած էի այդ արձաններուն խմասը. ուստի չուտա՛վ վար իջնցուցի նայուածքս՝ պահած քարեր ու փոքրիկ արձանները դիտելու։ Բալ քալի են Մկրտիչ Սարբեան և Տիգրան Զուհաեան։ Սարբեանի արձանը կանգնուած է մեր Մշեցի աղբարքներու դրամով։ Այդչափ փառք կը բաւէ իրեն։ Զուհաեանը լանջքին վրայ անի քնար մը. անոր վրայ, պտակի մը մէջ, բացուած գիրք մը, իր էջերուն մէջ փարագուած ունենալով հեղինակին գլխաւոր յայտնութիւններուն անունները։ Այդ զոյգ մը արձանները, երկու տարբեր սեղերով, կը միանան հոս. մէկը իր կարծքին մէջ ունէր Հայրենիքը, միւսը երգեց անոր հովերը. անոր ոգին՝ կեանքի այն թարմ տարիքին մէջ ուր սէրը տակաւին ազատուած չէ, խէտական բան մը ունի իր մէջը։ Մէկուն մէջ. Հայրենիքի անուշութիւնները անոր ցաւերն էին, յաչիկ կրուած։ միւսին մէջ՝ երկայն մազերով աղջիկ մըն է, արշալոյսի պէս անուշ, ինչպէս բան է Հիւսէ։ Ամոնց դրացի է Գալուստ Կոստանդ, Մերոյն հեղինակը. և Սամուէլ Ռոկան, գրագէտ, հրապարակագիր (1827-1901 փետր. 23)։ Իր արձանը կը պատկերէ զինքը. դիմագրգիռ մարդու մը երեւոյթը ունի. անհամբեր, կասկածոտ նայուածքով։ Գրիգոր Շահնազարեանի վրայ գրուած է քար մը Դուրեան Սրբազանի ձեռքովը։ Ու Մամուրեանը տակաւին անչուք հողակոյտի մը տակ է։

Քիչ մը անդին է պանդոխտներու մասը. քարի մը, քարի կապերի մը տակ ուրուր ուշքդ. ամէնքն ալ կը հանգչին պարզ և անչուք. հանասարութիւնը իրենց պատկն է։ Ամոնց մէջ կը պատկին երիտ. Նարտասարեանը, Օշին և Խարէն, անմոռանալի՝ որոնք անվեհեր տուին ինչ որ անելիքն — իրենց կեանքը, իրենց արիւնը։ Ու ամէնէն ուելի մօտ են Հոմերոսի հովանին։ Ու պիտի ինդրեմ իր ոգիէն որ իր հովիտին մէջ արծիգած տանն, առաջարանի չրջի այդ անչուք վայրին մէջ, օրօրի քանը մեր պանդուխտներու, — կեանքի մէջ թշուառութեան տարրեր հերոսներու, և այն կարիճ նոտասարակներուն, որոնք կեսը մեղքին իր քաջերէն ուելի բուռն են և խարազի։

Դարս կ'ելլենք, վերջին մշտատեղերը պտնելի պիտի անցնիմ փառասիրութեան մասէջ կոմոդներն ենք։ Եսքերուրդ կուտամ որ զգուշանան Հիմանիացիները։ Մեծ վնաս պիտի բլլայ Ցարութեան օրը այդ տեղի մեռելներուն։ Կամ այն է որ չամարը այդ մարմարիններուն տակը կը մնան, և կամ քանդուելներուն մէջ կը ջախջախուին անպարմանելիօրէն։ Ոչ, այդ քարերու արուած գրամովը, կրնան ոյժերուն օգտակար բլլալ տեղատօրէն, ուստի է որ բան մը կ'ուզէ։

ՀԱՍԱՆՈՒ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԱԻԱՅԻՆ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սպանիարդի Թղթակիցը Մարիէնդամի մէջ անպլիացի երեւելի դիտանդէսի մը հետ ունակցելով, հետեւեալ կարեւոր տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ նաւային սպառազինութեանց մասին յառաջ եկած իրարանցման վրայ.—

«Նախ և առաջ պէտք է ըսել թէ Գերմանիոյ մէջ կողմէ կատարած թղթակցին, Պ. Հարմենսի և Սիր Ֆրանց Լասէլի և միւս կողմէ Վիլհելմ կայսեր և գեղարտ Փոն Ինիքեր-Նէնսիի միջեւ խորհրդակցութիւն տեղի ունեցաւ նաւային սպառազինութեան խնդրոյն վրայ։ Բայց անհրաժեշտ է այն լուրը թէ իրարանցում մը յառաջացած է նաւային սպառազինութեան փոխադարձ առմամամտակման համար։ Նաւային չինութեանց մասին Գերմանիոյ ծրագիրը յատաջիկայ տասը տարիներու համար որոշուած է։ Եւ մինչեւ 1918 չինուելիք նաւերու քանակը նուազեցնելու որոշում մը Թագաւորակը միայն կրնայ տալ։ Բայց այդ ալ անկարելի է, վասն զի այդպիսի որոշում մը մեծ յուսախարութիւն և ցասում յառաջ պիտի բերէ բովանդակ Գերմանիոյ մէջ։ Բրօնպերկի մէջ Անգլիոյ և Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն մէջեւ գլխաւորապէս խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան փոխադարձ բարեկամութեան և համակրանքի արտայայտութեանց տալու համար, թէ որ երկու կողմի համար ալ փափաքելի են։ Անգլիական բարեկամութիւնը այնչափ յառաջ գացած է որ Սիր Զարլս Հարտինճ կայսեր հաղորդած է յատաջիկայ չորս տարիներու մէջ նաւային սպառազինութեանց մասին Անգլիոյ կառավարութեան ունեցած նպատակները։ Երբ անգլիական Խորհրդարանը վերատին գումարուի, հարցասիրում պիտի բլլայ. վստահ եմ, թէ այդպիսի տեղեկութիւններ օտար կառավարութեան մը հաղորդելու պատճառ կայ, ցորչափ Խորհրդարանը վերատեսութեան քաւ առած չէ Դարդանէլլի։ Հետեւաբար, այս պարագան Անգլիոյ նախարարութեան կողմէ իբր անցարդութիւն կը նկատուի Խորհրդարանին հանդէպ. մանաւանդ թէ տարիս հանակաւ է անգլիական տանդարդութեանց և խորհրդարանական սովորութեանց։ Վիկտորիայ կայսրը այս վատանդի տեղեկութիւնները ընդունելէ ետքը, կրկնեց ժամանակին Լորտ Դարբամոնի զրկած հաղորդագրութիւնները, այսինքն թէ Գերմանիոյ համար կարեւորութիւն չունի որ Անգլիա արշաւի զրաւորը կը չնչէ, վասն զի գերման նաւատորմը թշնամական նպատակ չունի Անգլիոյ դէմ։ Գերմանիոյ կայսրը Բրօնպերկի մէջ Սիր Զարլս Հարտինճի ալ տուած միեւնոյն ապահովութիւնները զրաւ ամեներ առաջ տուած էր Լորտ Դարբամոնի։ Վիլհելմ Բ. յայտարարեց նաեւ թէ Գերմանիա չուզեր Անգլիոյ նաւային ծրագրին պատասխանել ինքն ալ փոխարէն իր նաւաշինութեան ծրագիրն ա՛լ ուելի ընդարձակելով։ Բայց զրպահեաւ իրականութիւնն այն է որ Գերմանիոյ մէջ նաւային սպառազինութեանց ծայրայեղ կատաղութիւնն անցաւ 1910 կամ 1911էն առաջ։ և յատկապէս չեն պահանջեր, կայսերական յայտարարութիւնը զարձնան կարեւորութիւն մը չունի բան ինքեան։ Անգլիոյ կառավարութիւնն ալ նպատակ չունի Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ դաշնագիր մը կնքելու նաւային ինդրոյն համար։»

ԺԷՈՆ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒ ՔՈՄԻԹԷԻՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Բարկի Քանի լրագրին Իզմիրի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տրի. Նապամ պէյի հետ, որ Ժէօն Թուրքերու կեդրոնական Քոմիթէին կազմէ պատուոյ ունի։ Առաջուան մէջ Օսմ. Քոմիթէին ճիւղերը այցելելով քննել անոնց վիճակը։ Տրի. Նազիմ պէյ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ թղթակցին.

«Մեր պարտաւորութիւնը ուարտած չէ, ինչպէս կարծուելու կան. այլ դեռ նոր կը սկսի։ Ցաղզեցնելու հրատարակել սաղ Սահմանադրութիւնը. հիմա կ'աշխատինք ամէն կառուցի վրայ հասատակ դայն, որպէս զի անոր անասան տեսարատութիւնը ապահովուի։ Մենք մասնաւորապէս Փոքր Ասիոյ մէջ ընդարձակ աշխատութիւններ ունինք կատարելու։ Փոքր Ասիան օսմ. երկրին ամէնէն հարուստ մասն է և պիտական դանձին հասոյթի գլխաւոր աղբիւրը։ Դժբախտաբար այդ տեղի ժողովուրդները չատ ետ մնացած են և անկարող են ժրաջանքներ թէ ներդրելու համար, բայց ամենուին գտա զարգար չանին Սահմանադրութիւն, Հնարութիւն, Մարդասիրութիւն, Նշանակութիւն վրայ։ Ժողովուրդին մեծ մասը կը կարծէ թէ այս կարգը տարբեր ազատ պիտի բլլայ։ Տգիտութիւնն ու թշուառութիւնը կարծը խորչումներ գոյացուցած են Անատոլցիին ճակտին վրայ։ Մենք զանանք կրթելով, դաստիարակելով և անանց հետ քաղաքութիւնով վարուելով պիտի կարգադնենք, պիտի անհետացնենք այդ խորչումները։ Այն վայրերի համարատած Բիւրոները չատ խիստ ոյժ ժողովուրդ մըն են։ Հիմակուհետեւ երկրին ներքին վարչութիւնը անկիրարան վիճակ մը ունի։ Մենք անհրաժեշտ նենք հիմնային մաքրել զայն և լրատարութիւնը արմատաբար խլել հանել։ Պիտի աշխատինք զօրաւոր կառավարութիւն մը և պատասաւոր վարչութիւն մը հիմնել։»

Թանի Թղթակիցը հարցուց թէ Ժէօն-Թուրքերու Քոմիթէին պիտի լուծուի Խորհրդարանին գումարուելէն ետքը։ Տրի. Նազիմ պէյ պատասխանեց.

—Ինա՛ երբեք. մեր գործը պիտի շարունակի. միայն անոր հանգամանքը պիտի փոխուի. բայց ազատութիւն և յառաջդիմութիւն քոմիթէին հիմնարկներուն ո՛ և է պատճառ, տեղ կամ յանձնաժողովի մը կը վարուի։ Շատ նշաններ և իրողութիւններ կան արդէն որ այս սկզբունքը կ'ապացուցանեն։ Քոմիթէին այս սկզբունքը պարտաւորութիւն ճանչցած է իր ամէն անդամներուն կողմէ, և նոր տակի վարմանք ունեցողները թաղիք պիտի պատժուին կեդրոնի վարչութենէն։

*** Բրիզրէնակ կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն սպասները երդմնցուցած են նաեւ կաթոլիկ ժողովուրդը հաստատիմ մնալու Սահմանադրութեան։ Բրիզրէնակի մէջ օսմանեան Քոմիթէին մէկ մասնաճիւղը կայ 15 անդամներէ բաղկացած, որոնց մէջ կը գտնուին չորս ոստայ, կառավարական պաշտօնատարներ, ոստոյ մեծատարգլխին ներկայացուցիչը, զաւառային վարչական խորհուրդին կաթոլիկ անդամը և յոյն վաճառական մը։ Այս վերջին երեք քրիստոնեայ անդամներուն մէջմէկ կրօնական ընկեր տրուած է։ Այս մասնաճիւղին պաշտօնն է ոգեւորիչ կերպով քննդրօլի տակ առնել տեղական իշխանութիւնը, մինչեւ Խորհրդարանին բացումը։ Այս մասնաճիւղը պաշտօն ունի նաեւ նոր գաղափարներու ընդունելութիւն տալ դի կոչնակներն զարգացնելու և գաղտնի հանրագրութիւն յայտնող Ազգասիրութիւնը։ Բարիքի Քանի լրագրին Իզմիրի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տրի. Նազիմ պէյի հետ, որ Ժէօն Թուրքերու կեդրոնական Քոմիթէին կազմէ պատուոյ ունի։ Ամանաղի մէջ Օսմ. Քոմիթէին ճիւղերը այցելելով քննել անոնց վիճակը։ Տրի. Նազիմ պէյ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ թղթակցին։

«Մեր պարտաւորութիւնը ուարտած չէ, ինչպէս կարծուելու կան. այլ դեռ նոր կը սկսի։ Ցաղզեցնելու հրատարակել սաղ Սահմանադրութիւնը. հիմա կ'աշխատինք ամէն կառուցի վրայ հասատակ դայն, որպէս զի անոր անասան տեսարատութիւնը ապահովուի։ Մենք մասնաւորապէս Փոքր Ասիոյ մէջ ընդարձակ աշխատութիւններ ունինք կատարելու։ Փոքր Ասիան օսմ. երկրին ամէնէն հարուստ մասն է և պիտական դանձին հասոյթի գլխաւոր աղբիւրը։ Դժբախտաբար այդ տեղի ժողովուրդները չատ ետ մնացած են և անկարող են ժրաջանքներ թէ ներդրելու համար, բայց ամենուին գտա զարգար չանին Սահմանադրութիւն, Հնարութիւն, Մարդասիրութիւն, Նշանակութիւն վրայ։ Ժողովուրդին մեծ մասը կը կարծէ թէ այս կարգը տարբեր ազատ պիտի բլլայ։ Տգիտութիւնն ու թշուառութիւնը կարծը խորչումներ գոյացուցած են Անատոլցիին ճակտին վրայ։ Մենք զանանք կրթելով, դաստիարակելով և անանց հետ քաղաքութիւնով վարուելով պիտի կարգադնենք, պիտի անհետացնենք այդ խորչումները։ Այն վայրերի համարատած Բիւրոները չատ խիստ ոյժ ժողովուրդ մըն են։ Հիմակուհետեւ երկրին ներքին վարչութիւնը անկիրարան վիճակ մը ունի։ Մենք անհրաժեշտ նենք հիմնային մաքրել զայն և լրատարութիւնը արմատաբար խլել հանել։ Պիտի աշխատինք զօրաւոր կառավարութիւն մը և պատասաւոր վարչութիւն մը հիմնել։»

Թանի Թղթակիցը հարցուց թէ Ժէօն-Թուրքերու Քոմիթէին պիտի լուծուի Խորհրդարանին գումարուելէն ետքը։ Տրի. Նազիմ պէյ պատասխանեց.

—Ինա՛ երբեք. մեր գործը պիտի շարունակի. միայն անոր հանգամանքը պիտի փոխուի. բայց ազատութիւն և յառաջդիմութիւն քոմիթէին հիմնարկներուն ո՛ և է պատճառ, տեղ կամ յանձնաժողովի մը կը վարուի։ Շատ նշաններ և իրողութիւններ կան արդէն որ այս սկզբունքը կ'ապացուցանեն։ Քոմիթէին այս սկզբունքը պարտաւորութիւն ճանչցած է իր ամէն անդամներուն կողմէ, և նոր տակի վարմանք ունեցողները թաղիք պիտի պատժուին կեդրոնի վարչութենէն։

*** Բրիզրէնակ կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն սպասները երդմնցուցած են նաեւ կաթոլիկ ժողովուրդը հաստատիմ մնալու Սահմանադրութեան։ Բրիզրէնակի մէջ օսմանեան Քոմիթէին մէկ մասնաճիւղը կայ 15 անդամներէ բաղկացած, որոնց մէջ կը գտնուին չորս ոստայ, կառավարական պաշտօնատարներ, ոստոյ մեծատարգլխին ներկայացուցիչը, զաւառային վարչական խորհուրդին կաթոլիկ անդամը և յոյն վաճառական մը։ Այս վերջին երեք քրիստոնեայ անդամներուն մէջմէկ կրօնական ընկեր տրուած է։ Այս մասնաճիւղին պաշտօնն է ոգեւորիչ կերպով քննդրօլի տակ առնել տեղական իշխանութիւնը, մինչեւ Խորհրդարանին բացումը։ Այս մասնաճիւղը պաշտօն ունի նաեւ նոր գաղափարներու ընդունելութիւն տալ դի կոչնակներն զարգացնելու և գաղտնի հանրագրութիւն յայտնող Ազգասիրութիւնը։

ՕՍՄ. ՔՈՄԻԹԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Սեպտեմբերի Ժէօն-Թուրքերու Քոմիթէին սկսաւ վերջնական իր կազմական կանոնագիրը։ Սահմանադրութեան հրատարակութեամբ և ընդհանուր կայութեան փոխուելովը պէտք տեսնուած էր այդ վերաքննութիւն։ Քոմիթէին անդամներէն մէկ քանին միայն նախապատութիւն տրուելուն և Նիազի ու Էնվէր անուններուն չատազանց պաշտամունք մը ընծայուելուն առաջքն առնելու համար, Քոմիթէին իրեն համար սկզբունք հրատարակեց թէ ձեւք բերուած ամէն յաջողութիւն ո՛չ թէ այս կամ անձին, այլ ամբողջ Քոմիթէին ջանքերուն հետեւանքն է։ Քոմիթէն ո՛չ թէ ծանօթ անձերէ, այլ գաղափարի յանձնաժողովէ մը կը վարուի։ Շատ նշաններ և իրողութիւններ կան արդէն որ այս սկզբունքը կ'ապացուցանեն։ Քոմիթէին այս սկզբունքը պարտաւորութիւն ճանչցած է իր ամէն անդամներուն կողմէ, և նոր տակի վարմանք ունեցողները թաղիք պիտի պատժուին կեդրոնի վարչութենէն։

**\

յեղ կերպով ապատական գաղափարներու տէր մարդ մը, որդէն իր ծրագիրը պատրաստած է նատարարին վերակազմութեանը համար։ Արդէն հեռագիրներ ուղղած է բոլոր նատանդիսաններուն վերատեսչութեանց, հրամայելով խզոյն Կ. Պոլիս զրկել նոյն տեղերը գտնուած հին նաւերը։ Եթէ Կ. Պոլիս ժամանեն, հին նաւերը իրենց բեկորներ պիտի ծախուին ամառդով. գործածուելիքները պիտի նորոգուին օսմ. նատարանին մէջ, օտար գործարաններու միջոցաւ։ Նախապէս այնպէս կը նկատէ թէ բոլոր այդ հին նաւերուն համախմբումէն 5,750,000 ֆր. է ինայողութիւն մը պիտի դայանայ։ Ասոնք իր ծրագրին նախապատրաստական մասերն են, վասն զի այդ ծրագիրը ամէնէն առաջ կը պարունակէ Սեւ ծովի մէջ Ռուսերոյ ունեցածին հաւասար նաւատորմ մը կազմելիքդուն։ Ամէնէն նոր չորս յանձարակները, Թորփիլճաղանները, Թորփիլմաւերը և ուղերապանները հաշուելով, տակաւին չատ բան պէտք է Ռուսերոյ հաւասարելու համար. զրահաւորներու և ընդհանրապէս նաւերու պէտք կայ։ Նախապէս չատ վատահալից է և որոշած կ'երևայ յաղթելու համար արգելքներու, որպէս զի օսմ. նաւատորմը վերստին ձեռք բերէ հին դրութեան օրով կորսնցուցածները։ Օտար նաւագործարաններուն համար լաւ ապագայ մը կայ. ասոնք պիտի կրնան առաջարկութիւններ ընել, առանց վախնալու կողմնակցութիւններէ։

ՀԵՐՔՈՒՄ ՄԸ

Թուրք լրագիրներուն մէջ հետևեալ հերքումը հրատարակուած է.

«Լրագիրներէն ոմանք ծանուցին թէ Վեհ. Սուլթանը մոռացիր է Պերլին ուղեւորիլ՝ Գերմանիոյ կայսր այցելութիւն տալու համար։ Իրաւ է որ Վեհ. Սուլթանը, ուրիշ վեհապետներու պէս, կրնայ իր կայս. փափաքին համաձայն ուղեւորութիւն կատարել, առանց վերոգրեալ հրատարակութիւնը բարձրագոյն անհրաժեշտ ըլլալով, կէս-պաշտօնապէս կը հերքուի։»

ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ

Նախարարութեան ծրագրին մէջ, ինչպէս ծանուցուեցաւ, որոշուած է անչարժ կալուածներու համար սեպհականութեան իրաւունքը և չարժուն առարկաներուն արժէքն ու վարկը օրինաւորապէս ապահովելու մասին միջոցներ ձեռք առնել։ Այդ առթիւ Էվզաֆի պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ Երևան. Ժողովին գումարումէն առաջ օրինագիծ մը պատրաստելու համար։ Յանձնաժողովը չարաթը մէկ կամ երկու անգամ պիտի գումարուի։ Նախագահն է Էվզաֆի միւֆէդդիշ Հիւսնի էֆ. և անդամներն են նոյն նախարարութեան վարչական Խորհուրդին նախագահը, ծախքերու տնօրէնը և ուրիշ ձեռնհաս պաշտօնեաներ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆԸ

Բ. զօրամասակին նախագահ հրամանատար մեհմիր Ալի Բիրա փաշա, որ առջի օրը Կ. Պոլիս ժամանեց, պատերազմական նախարար անուանուեցաւ։ Ալի Բիրա փաշա, երկէ ժամ 9½-ին, իր պաշտօնատեղին երթալով մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ։ Բոլոր պաշտօնատարները իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

—Կ. Պոլսոյ կեդրոնին զինուորական հրամանատար կարգուեցաւ Ե. զօրամասակին Ֆէյրիզ Հասան Թահսին փաշա։

—Պատերազմական նախարար վախճանեալ Րէճէպ փաշայի գանատան անձերու ունեցած պարտքը՝ 1084½ օսմ. ոսկի, ելմտական գանձէն պիտի վճարուի՝ յառաջիկայն Երևան. Ժողովին կողմէ վաւերացուելու պայմանով։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ

Անգլիոյ դեսպան Սըր Կ. Լոուդէր, որ անցեալ օր ընդունուած էր նախարարներուն և բարձրատիճան պաշտօնատարներուն շնորհաւորութիւնները, երէկ փոխադրած այցելութեան գնաց Բ. Դուռը և պետական մեծ պաշտօնատարները։ Դեսպանը, ամէն կողմ «Կեցցէ՛ Անգլիա, Կեցցէ՛ Թուրքիա» աղաղակներով և մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ։ Մահմանդ պատերազմական պաշտօնարանին ներքին ու արտաքին գումարներուն առջև զինուորական պատիւներ ընծայուեցան։ Զինուորականները, դեսպանին ժամանմանը ու վերադարձին ատեն, «Կեցցէ՛ Անգլիա, կեցցէ՛ Վեհ. Խառլաա Թագաւորը, կեցցէ՛ դեսպանը» գոչեցին։ Սաղպանի Թղթակիցը՝ Ֆոսթէտտին Խայրի պէյ, որ ներկայ էր, Սըր Կ. Լոուդէրի դուռը եկած միջոցին սա յայտարարութիւնը բրաւ.

«Մեծապէս երախտապարտ ենք ու կը պարծենանք այն պարագային համար որով մեր լուրջ ու անկեղծ բարեկամ Անգլիացիները և անոնց մեծ սէրութիւնը անկեղծօրէն մատնակցած են մեր ներկայ երջանկութիւնը։ Մասնաւորապէս երախտապարտ ենք Ձեր Վսեմութեան այս մասին ցոյց տուած համակրութիւնը ու դոնտնակութիւնը համար»։

Անգլիոյ դեսպանը պատասխանեց.

«Մեծապէս զգածուած ու շնորհակալ եմ իմ մասս ցոյց արուած համակրութեան համար։ Տէրութեանս հետ կը մատակցիմ Ձեր ներկայ երջանկութիւնը։»

ՄԻՒՆԵՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

Բարվրի օսմ. նախորդ դեսպան Միւներ փաշա 1908 ապրիլ 6 թուականով և իր ձեռագրով սա գիրը ուղղած է Կայս. Պալատ, ըսելով որ Վեհ. Սուլթանին յատուկ է և կը խնդրուի նոյնութեամբ մատուցանել.

«Ձեր Վեհափառութիւնը անչուշտ կը յիշէ թէ դժուարին ու վտանգաւոր ժամանակներ մատնուորաբար Ձեր Վեհափառութեան և Ձեր Կայս. Կառավարութեան թանկագին, օգտակար, հաւատարմական և կարևոր ծառայութիւններ մատուցի։ Եթէ չյիշուի, Աստուած իմ վկան է։ Հաւատարմական բաղմաթիւ ծառայութիւնցս և վաղեմի պաշտօնեայ մը ըլլալով մեր կղզիին, կը յուսայինք որ Սահմանադրութեան Օրէնքը ուելի ևս պիտի զօրացնէ ու ապահովէ այդ բարեսիրական իրաւունքները։ Այժմ կը ցաւինք տեսնելով որ մեր կղզին գտնուակի վերածուելով Տրամայի գաւառին կցուեցաւ. հետևաբար մենք մեզի յատուկ երեսփոխան մը չպիտի ունենանք։ Թաշօղի բոլոր ժողովուրդին անունով կը խնդրենք որ մեր իրաւունքները յարգուին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 11 օգստ.

Բոլոր ժողովուրդին կողմէ կը խնդրուի որ տեղւոյս բացառիկ կարևորութիւնը նկատի առնուելով վայրկեան մը առաջ կառավարիչ մը անուանուի։

ԳԱԼՄԱՆԵՆՑ, 13 օգստ.

Հիճազի երկաթուղիին Մէտինէի մէջ կատարուելիք բացման հանդէսին ներկայ գտնուելու պաշտօնը ունեցող պաշտօնական մարմինը այսօր յատուկ չոգեկառքով ճամբայ ելաւ։

ՍԵԼԱՆԻԿ, 13 օգստ.

Թիքվէշ գաւառակին խալամ և քրիստոնեայ ժողովուրդը կը խնդրէ որ, վերջին անգամ կիրառուած ուեւերական պայմանագրութեան համաձայն Պուլկարիա ըլլալիք խաղողի արտադրութեան արգելքը վերցուի։

ԿԻՐԷՋ, 13 օգստ.

Ժողովուրդը կը խնդրէ որ Ռուսկոյ ծովակերքները փայտի արտադրման համար արտօնութիւն տրուի։

ՊԻՒՐՈՒԹ

«Մէրմէրիս» թերթանոթակիրը նախորդ օրը Իսկէնտէրունէն հոս ժամանեց։

ԲՈՒՐՔԻՈՅ ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Կ. Պոլսի հետևեալը կը հեռագրին Նոյն Ֆրաքի Բէնէի.— «Յոյն լրագիրները Թուրքիոյ մէջ «Հելլենականութեան յայտարարութիւնը» վերնագրին տակ կը հրատարակեն Թուրքիոյ Յոյներուն ծրագիրը, որուն մէջ չէջատած է սա գաղափարը թէ Թուրքիա ոչ թէ օսմանեան նոր ազգ մը պիտի դայանայ, այլ ամէն ազգութեանց ազատ զարգացման ապահովութեամբ պետական միութիւն մը պիտի կազմէ։ Հետևապէս, պիտի պահպանուին այն ամէն առանձնաշնորհումները զոր Կ. Պոլիսը յաղթութեամբ առնող Մուրք երկրակալը առած է Յոյներուն, որպէս Թուրքիոյ մէջ իրրև երկրորդ մեծ ազգը ըլլալով, և Թուրքիոյ 26 միլիոն բնակչաց վեցուկէս միլիոնը յոյն գանուելուն պատճառաւ, այդ հաւասարութեամբ պէտք է սթոռ ունենան Երեսփոխանական ժողովին և Ծերակոյտին մէջ։ Ժէօն-Թուրքութեան հանդէպ պէտք է, կ'ըսեն, նոր ժէօն-Յոյնութիւն մը կազմել։»

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ

Պատերազմական գործոց նախարարի փոխանորդ Օսման Նիզամի փաշա, որուն համար կ'ըսուի թէ Պերլինի օսմ. դեսպան պիտի անուանուի, Պէրլիներ Թագեպլատի Կ. Պոլսոյ թղթակցին հետ ունակցութեան մը ատենը ըսած է թէ հին ռէժիմի ատեն օսմ. բանակին մէջ կատարելի և վնասակար ընթացք մը ունեցող ամէն բարձրատիճան սպաները կամ պիտի վտարուին, կամ հանգստեան պիտի կոչուին և կամ թէ կէս ամսականով պիտի դադրեցուցուին իրենց պաշտօններէն։ Բանակը հինգապէս պիտի բարենորոգուի, և ռազմիարձեր և զինուորական ուրիշ բաղմաձև մարզանքներ տեղի պիտի ունենան, երբ մեծ փոփոխութեան մը կիրառմը յաջողի։ Բարձրատիճան սպաներուն մեծաքանակ թոշակներուն չափաւորմամբը և աւելորդ ծախքերու ջնջմամբ անպակին խնայողութիւն մը ձեռք պիտի բերուի, և տասով պիտի աւելցուին ենթասպաներու ամսաթոշակները։ Օսման Նիզամի փաշա բռած է նաև թէ խաբիդիլասիօնները ջնջման խօսքն ընէն իսկ աւելորդ է. վասն զի եթէ պարկեշտ դատաւորներ, նպատակայարմար օրէնքներ և ապահով թղթատարութիւն մը գոյութիւն ունենան խաբիդիլասիօնները ինքնին կը կորսնցնեն իրենց կարևորութիւնը։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Մէկ քանի օր առաջ Գոնիրէի արտաքին լրագիրները հեռագրով խնդրած են վեհ. Կայսէրէն թէլեգրաֆ Թիվ Ապաս Հիլմի փաշան, որ ամէն տարի այս եղանակին Պոլիս կանցնէ, Սահմանադրութիւն տալ Եգիպտոսի։ Լոնտոնի քաղաքական լրագիր մը կ'ըսէ թէ Եգիպտացիներուն այս ընթացքը ուելի ապատրաստութիւն ըրած չէ Անգլիացւոց վրայ։ Եւ Լոնտոնի քաղաքական չրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ միմիայն Անգլիոյ կը վերաբերի Եգիպտոսի Սահմանադրութիւն տալու իրաւունքը, քանի որ ան է Եգիպտոսի պաշտպանը։ Բայց Եգիպտոս պէտք եղածին չափ հասունցած չէ դեռ Սահմանադրութեան համար։ 1883ին Խեդիվը կարգական օրէնք մը հրատարակեց թէեւ, օրէնդիր Խորհուրդ մը և ընդհանուր ժողով մը կազմուեցաւ, բայց Եգիպտացիք չկրցան օգտուիլ ասոնցմէ։

ՍՂՋՏՈՒԹԵԱՆ ՀՌԶԱԿՈՒՄԷՆ ԱՌՆՋ

ԹԱՇԻՒՆ ՓԱՇԱՅԻ ԿՈՂՄԷ

ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱՅԻ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՀՐԱՇԱՆԳԸ

Ազատութեան հռչակումէն առաջ, Մահմատիր զրկուող Թաթար Օսման փաշայի՝—Բէնոնէ տարուած գիշերը—Թուղթերուն մէջ գտնուած էր Կայս. Պալատին նախորդ առաջին քարտուղար Թահսին փաշայի կողմէ զրկուած ճիվիտ հեռագիր մը։ Անա այս հեռագիրը իր պատմական բացարկի կարևորութեանը պատճառաւ կը թարգմանենք ի տարու.

«Տեսցուած ըլլալով որ Բուլկարիի Մահմատիրի կողմերը ժողովուրդին և պետութիւնին մէկ մասին կողմանէ կարգ մը գէպքերու տեղի տալու առաջին յանդգնութիւնն ցոյց արուած է, զինուորական քննիչ Յանձնաժողովին անդամներէն միւշիր Օսման Ֆեէզի փաշա՝ Մահմատիրի պարտաւոր հրամանատարութեան տարաբերութեան պատճառով այդ գէպքերուն վերջ մը տալու պաշտօնին կոչուած է։ Սեպանիկ հասնելու միջոցին, քանիչ Հիլմի փաշայի և Գ. բանակի միւշիր Իսրահիմ փաշայի հետ տեսակցելով ձեռք առնուելիք միջոցներուն նկատմամբ որոշում մը տրուելէ վերջ, քաղաքային իշխանութեան վերաբերեալ մասը քննիչ փաշային՝ իսկ կայս. բանակին վերաբերեալ մասն ալ միւշիր փաշայի կողմէ պէտք է գործադրուի, և ամէն զսպողական և ապրում միջոց ի կիր առնուելով արդիւնքը ճիվիտով տեղեկագրուի կայս. Պալատ։

«Մէկ յեղափոխական մը ամբողջ բանակն ալ գլխէ կրնայ հանել» խօսքը ի վաղուց առակի կարգը անցած ըլլալով, և Շէֆոյի փաշայի նման փորձառու և պատուաւոր և վերջին ծայր հաւատարիմ մէկ անձնաւորութիւնը սպանող ոճրագործին դառն մը տրուած ըլլալու, և թէ՛ Շերիի և թէ՛ այլ օրէնքները պանպանած ըլլալու համար, զայնոնց մահուան պատժոյ գրասի համաձայն, պատժել անհրաժեշտ ըլլալուն, եթէ ոճրագործը չանալի, այս գործը գլուխնանելու կարող պաշտօնեաներուն ազդեցութիւնը վանդուելէ զատ, անիծեալ անձերուն յանդգնութիւնն ալ թնամանաբար պիտի չանայ։ Միւս կողմէ, Բուլկարիի մէջ Օսմ. Պատերազմական իշխանութիւնը պահպանելու համար զինուորներուն կանոնաւորութիւնը և հնազանդութիւնը անհրաժեշտ ըլլալուն, և այս տեսակ վիճակի մը միմիայն զինուորական ուժով վերջ տալ կարելի ըլլալուն, եթէ զինուորներուն մէջ այդպէս օրէնքի և հաւատարմութեան հակառակ վիճակ մը կայ, անչուշտ փութալ պէտք է զայն ամենամեծագոյն բանալու։

«Մեր կայսեր երջանկայիշատակ մեծ հայրը Սուլթան Մահմուտ օրով որքան զոհողութիւններով զինուորական օրէնքներ և կանոններ հաստատած, և այս կերպով անդորրութիւնը ապահոված ըլլալը յայտնի են։ Դժբախտաբար բանակին ներկայ անկարգ վիճակը ուժ պիտի տայ օտարներուն սուտ և զրպարտիչ առարկութիւններուն, և կառավարութիւնն ալ այս կերպով դժուարին կացութեան մը պիտի մատնուի, մանաւանդ որ այդ օտարները օսմ. զինուորները անկարող ցուցնելով, ապատամբներուն դէմ քաղաքական զինուորներ գործածել կը փափաքին։ Արդէն օտարները աչխարհիս ամէն կողմը խարանիներուն միջև հակառակութիւն ձգելնուն, Աստուած մի՛ արասցէ, եթէ մեր բանակին ալ այդպիսի կացութեան մը մատնուի, օսմ. հողը գրաւելու համար մեծացուած ծրագիրները մարմին պիտի գտնեն, և ի մէջ այլոց Պուլկարները ասիթէն օգտուելով դէպ ի Ադրիանոպոլիս և աւելի առաջ պիտի քալեն։

Ինչպէս վերեւ յիշուեցաւ, զինուորներուն մէջ ծագած է՝ անկարելի մէկ դէպքը չա՛տ մեծ և խոշոր պիտի տեսնուի. հետևաբար լաւ ըմբռնելով Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ տրուած այս խիստ խրատները, պէտք է գիտնանք թէ այս տեսիլ ցոյց տրուելիք ոգեւորութիւնն ու օգտակարութիւնը թէ՛ Բարձրագոյն Աստուած և թէ մեր սուրբ Մարգարէն գոհ պիտի ձգեն։ Օսման փաշա հաստատամ և հայրենասէր ըլլալուն, Կայսեր փափաքին և հրամանին համաձայն իրմէ այս մասին գովելի ծառայութիւններ կ'ակնկալուի։

Առաջին քարտուղար
25 Յուլիս 324 ԹԱՒՖԻՔ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Օսմ. Քօմիթէին թերթը՝ «Իդդիհաս վէ Թէրաքզը» հետեւեալը կը գրէ վերոգրեալ խորագրով.

Անանք որ կ'ըսեն թէ հայրենիքին ամէնէն հեռու մէկ անկիւնն ալ լուսաւորկու կրող եղող ազատութեան փայլատակումը Բիւրեղատանէն ու Հայաստանէն մեծարանքով չէ դիտուած, սեւ սիրտ մը և տկար տեսութիւն մը ունենալու են։ Մարած այդ սիրտը, անդօր այդ ոչքը, ի՞նչպէս պիտի հասկնան, ի՞նչպէս պիտի դիտնան Բիւրեղատանի անմեղ ժողովուրդին ճշմարիտ վիճակը ու հոգեին խորերը։ Խեղճ Բիւրեղ. փոքած կառավարութեան կողմէ մեր հայ հայրենակիցներուն դէմ գործուած բոլոր ծանօթ չարիքները Բիւրեղուն վերագրուեցան Պերլինի դաշնադրութեան և Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին մէջ։ Եւրոպացիները և կամ եւրոպականացած մեր հայրենակիցները ճըմարտութեան միջոց հանառակը —միակնոցով— կը տեսնէին և արևմտեան լապդիներուն մէջ Բիւրեղու կենսագրութիւնը կը հրատարակէին վայրենի ցեղներու պատմութեան ձեւով։ Մարդասիրութեան աշխարհի առջև Բիւրեղը ներկայացուեցան իբրև գիշատիչ, հարստահարիչ ու անմիտ։ Անցեալը չի յիշուիր։ Այն տեսն հարստահարութեան ու խաբարի չրջան մը էր։ Ճշմարտութիւնը, անմեղութիւնը ցոյց տալու համար վառուած ամէնէն փոքր լոյսը թուքի հաղարաւոր հարուածներով կը մարէին։ Հիմա ի՞նչ ըսենք որ Բիւրեղը ոչինչ կը նկատուի՝ իբրեւ ըմբռնելու անկարող մեր աչքերը չլայնող ազատութիւնը։ Կ'ըսուի թէ Դ. զօրամասակին մէջ ազէնտներու խումբի մը թելադրութեամբ քիւրտերը կը յարձակին իրենց հայ հայրենակիցներուն վրայ։ Հայրենիքին ամէնէն վտանգաւոր մէկ չրջանին մէջ միթէ Բիւրեղը վայրենատարոյց ցոյց պիտի տան։ Ո՛չ։ Բիւրեղը արժանի չեն այս տեսակ ապատկերներուն և անտեղի նախատինքներուն։ Այդ կազմակերպուած խռովութեանց ծանօթ ազդայիններն են, ազատութեան օրէնքին, երկրին յառաջդիմութեան և ազգին միութեան հակառակող կուսակցութիւնները, ոչ թէ Բիւրեղը։ Բացարձակ Սահմանադրութիւնը ապահովելու համար էրզրումի մէջ սուլթաններու չամիրուած կիներու արիւնները և մահուան դատապարտուած այրերուն վճռագիրները դեռ չչորցան։ Բիւրեղատանցիները, իսկ և ոչ իսկ, մեծապէս փափաքող էին ազատութեան ամբոխ պարիսպին, որուն դիւցազնական յարձակումով մը ոիրեց Բուլգարիի փառաւոր բանակը։ Բանակին հաստատամտութիւնը ու Ջանքին համար չը նորհակալութեան արտասուք կը թափին։ Ատոնց այդ բուռն փոփոքը հաստատելու համար բանակին ապացոյց մը կը կազմեն մէկ քանի ամիս առաջ Բիւրեղատանի անունով Միութեան և Յառաջդիմութեան կեդրոնին ուղղուած երեսունէ աւելի քիւրտ պէյերու ստորագրութիւնը և վաթսունչորս սպաներու տարով կատարուած երդումը։ Նուա կը հաստատեն թէ Բիւրեղատը անմեղ են և Սահմանադրութիւնը պաշտպանելու համամիտ։ Դեռ երէկ աքսորի գերեզմանը թաղուող Միլլի Աշիրէթի նախագահը, գտնուած տեղեր ծանր պատիժներու ենթարկուած քիւրտ պէյերէն Մուսթաֆա, Խան, Եմուս ու Կազի պէյերը և ուրիշ պէյ մը 1600 հոգեական հրացաններ—ծանրոց վճարելով—ազատութեան միութեան համար։ Մեթէ ասոնց ամէնքը ազատասիրութեան գոնէրը չեն։ Տարիներէ ի վեր Եգիպտոսի կրօնական էպէնէր համալսարանէն եկած քիւրտ կրօնաւորներ պատրաստուած էին քիւրտ անհատներու հետ իրենց արիւնը թափել ազատութեան և բացարձակ սահմանադրականութեան համար։ Անժամանակ է անոգաց հանչնալ պարկեշտ ու արիասիրտ և սահմանադրութեան բուռն կերպով ամենչացող Բիւրեղները, նաև մեզի հետ միացող մեր հայ հայրենակիցները դէպի չարն տառջնորդել։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Էվզաֆի նախարարութիւնը դեղեցիկ դամբարան մը կառուցանել պիտի տայ Սուլթան Մուրատ Ե.ի գերեզմանին վրայ։

—Օսմ. Պանքան ծանոյց ելմտական նախարար Զիհնի փաշայի թէ պարտատէր է Օսմ. Կառավարութեան ելմտական պէտքերը դիւրացնել և ապահովել։

—Օտար երկիրներու օսմ. դեսպանները 200 ոսկի ամսաթոշակ և 190 ոսկի ալ վարկ պիտի տանան։ Երկրորդ կարգի դեսպանները հարիւր ոսկի պիտի տանան։

—Անձնասան զօրաբաժանին Ա. գունդին Ա. վաշտն ալ, առջի իրիկունը, մասնաւոր չոգենաւով Պրուսա զրկուեցաւ։

—Հաղարգի երկրորդ դատարանը, ելէկ, ոստիկանութեան նախորդ նախարար Ճէֆիզ փաշան դատապարտեց վճարելու սեպհականաւոր Գարամանեան Յարութիւն էֆ.ի պատճառած հարիւր ոսկին։

—Էսկուշիտար իր ընտանիքով Եգիպտոս պիտի երթայ։

—Ֆաթիհի հրկիզեալներուն համար կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 1,027,836 ղրուշի։

—Էրզրումի կուսակալ անուանուեցաւ Պիթլիսի կուսակալ Թահիր փաշա, որուն յաջորդեց Մարաշի կառավարիչ Բէյնա փաշա։

—Պէյքոզ վանքատանը անկողին, վերմակ եւայլն պիտի նուիրէ Ցամիթիի հրկիզեալներուն։

—Ոսկերչապետ ժաք պէյի դէմ Բեսրայի զատարանին առջև դատ բացած են յանձնակատար Էվրէբիսի և Եօրիաքի էֆ.ները, ըսելով որ կայս. անձնական Գանձէն իրենց ունեցած 185,000 ղրուշը գանձեր է իբրեւ իրենց փոխանորդը ներկայանալով։ Ատոնք թէև քանիցս պահանջած էին, սակայն փախտակոն Իզզէդ ապատոլիքներ բրած էր։

—Սէլանիկի, Եանեայի, Հալէպի, Տրապիզոնի, Գոնեայի, Մամուրէթ-ուլ-Ազիզի նահանգներէն և Իզմիրի գեւաւէն ներքին գործոց նախարարութեան հասած հեռագիրներէն կը հասկցուի թէ այդ կողմերը այժմէն սկսած են Երեսի. Ժողովոյ ընտրութիւնները։

—Կայսերազան իշխաններէն Ապտիւրահիմ էֆ. երէկ գներ Թնդանօթարանի հրապարակը տրուած նուագահանդէսին ներկայ գտնուելով, «Թնդանօթաձիգ Յառաջդիմական Ընկերութեան» նոխագահ անուանուեցաւ և 100 ոսկի ալ նուէր տուաւ նոյն Ընկերութեան մասուկին։

—Գոնիրէէն կը գրեն անգլիական թերթերուն թէ 13000 զինուորով Հիճազի երկաթուղիին բացման հանդէսին ներկայ գտնուող Ապտուլլահ փաշա ի հարկին պիտի յարձակի ապատամբներուն վրայ։

—Գահամառանդ Բէյտա էֆ.ի ընտանեկան գանուող տասնմեկի չափ լաւ-տեսներ երկէ ճամբուած ըլլալնուն, յիշեալը այսուհետև կընայ երթալ ո՛ւր որ ուզէ։

—Աթէնքի օսմ. զինուորական կցորդը ծովային նախարարութեան հեռագիր մը քաշելով, կ'իմացնէ թէ հելլենական այն նաւախումբը որ մօտերս պիտի այցելէ օսմ. նաւանդիստները, կը բաղկանայ Բաուրա և Սբէչիա յանձնաւոր, և երեք Թորփիլաներէ։ Այս նաւերը միանգամայն բաց ծովի մէջ ռազմարարներ պիտի կատարեն։

—Ատիւլմեհիս յանձնաւոր ու Պէրզ Սաբվեր Թորփիլճաղանը, ինչպէս նաև Օսմանեան միւս Թորփիլճաղանները իրենց բոլոր պարագիները առնելով ճամբայ ելան։

—Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարը՝ Սըր Էտուարտ Կրէյ՝ անցեալ օր իր ամարանոցէն Լոնտոն վերադառնալով երեկոյ տեսակցութիւն մը ունեցեր է Օսմ. դեսպան Բիֆոթ պէյի հետ, և ապահովացուցեր է այս վերջինը թէ Անգլիա ամէն միջոց և դիւրութիւն պիտի հայթայթէ Օսմ. կառավարութեան արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով։

—Վեհ. Կայսրը երէկ իր մօտ կանչել տալով կայսերական իշխանազանցներէն Եասուֆ Իզզէտտին, Սիւլէյման Վահէտտին, Մէհմէտտին և Սէյֆէտտին էֆ.ները իր կայսերական համակրանքը յայտնեց ամէնուն։ Այս վերջինները ալ համբուրեցին կայսեր ձեռքը, և իրենց անձնուիրութիւնը յայտնեցին։

—Վեհ. Կայսեր մէկ Իրատէին համաձայն, կայսերազուն իշխաններէն Մէհմէտ Սէլիմ և Իսրահիմ Թէվֆիգ էֆ.ները անձամբ Զբրչրի հրդեհի վայրը այցելելով մասնաւոր տեղեկութիւններ ստացան հրկիզեալներուն կացութեանը նկատմամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ

ՇԻՇԼԻԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Երուսաղէմի Թարք և աբաք Օսմ. Քօմիթէին կողմէ՝ Շիշլիի Ազգ. Գերեզմանատան մէջ հանգչող նահատակներու գերեզմանին նուիրուած ծաղկեպարը վաղը առաւ. ժամը 12ին Իզմիրլեան Սրբազան անձամբ պիտի տանի գերեզմանատունը, ուր պատրաստ պիտի գտնուին Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Եպիսկ. Դիմաքսեան և Բերայի ամբողջ քահանայական դասը, որոնք հոգեհանդիսական պաշտօն պիտի կատարեն նահատակներու հոգւոյներուն վրայ։ Ն. Սահմանադրութիւնը հանդէսին եւքը Պէշիքթաշի ճամբով Սկիւտար պիտի անցնի հանդիսէրու։

* * *

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Բաղմաթիւ ազգայիններու և թաղեցիներու խնդրանքին համաձայն, առջի օր Մայր Եկեղեցի Թաղ. Խորհրդը ներկայացաւ Իզմիրլեան Սրբազանին և խնդրեց որ Ս. Աստուածածնայ ծոնդի օրը պատարագէ։ Իզմիրլեան պատասխանեց. «Ս. Աստուածածնի պատարագը սովորութեան համաձայն պէտք է մատուցանէ օրուան Պատ. Տեղապահը։ Ուզողներս հաղորդեցէք ժողովուրդին և իմ կողմէ յորդորեցէք որ՝ միշտ գիտնան օրէնքը յարգել։ Ասկէ զատ, ֆիզիքապէս տկար եմ և քանի մը օր հանգիստի պէտք ունիմ»։

Թաղ. Խորհուրդը երբ տ'ել տեսաւ թախանձեց, Ն. Սահմանադրութիւնը յայտնեց թէ՝ ո՛ր և է պատճառով պէտք չէ օրէնքէն նշանախնդի մը չտի անգամ չեղել։ Եւ տեղեցաւ.— «Այս կիրակի Տեղապահ Սրբազանը կը պատարագէ, եւ ալ քիչ մը կազդուրուելէ եւքը, առաջին տարիով կը պատարագեմ Մայր Եկեղեցիին մէջ։ Ես Մայր Եկեղեցիի թաղին զաւակն եմ, հոս մնած, հոս մարզուած եմ։ Մայր Եկեղեցիին ինձի համար չատ նուիրական է, որուն հետ կապուած եմ անջնջելի յիշատակներով։ Եթէ Աստը կ'ուզէ որ ապրիմ, եթէ ծառայութիւն մը կը տպասի ինձմէ, պէտք է ներողամիտ ըլլայ այս ակամայ դանցաւորութեանս և թոյլատրէ ինձի որ 12 օրուան յոգնութիւններէ և յուզումներէ խանգարուած առողջութիւնս վերագտնեմ և քիչ մը կազդուրուիմ։ Կը խոստանամ կազդուրուելէս անմիջապէս եւքը առաջին պատեհութեամբ Մայր եկեղեցի իջնել և պատարագել»։

* * *

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻՆ

ՏՐՈՒԱԾ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գուշակուածին համեմատ, երէկ առաւ խիստ կանուխէն ծայր առաւ ամէն դասակարգէ երկրաւոր այցելուներու բազմութիւն մը, որ ուխտագնացութեան մը երկիւղածութիւնով Երուսաղէմատուն կ'ուղղուէր, բարի գալուստի չնորհաւորութիւններ յայտնելու համար Իզմիրլեան Հայրիկին։ Երուսաղէմատունի դուռը գրաւուած էր տիրերու ամբոխով։ Եւ մանաւանդ կը հանդիպէին օտար հասարակութիւններու ներկայացուցիչներ, պետական անձնաւորութիւններ, Վարչական Ժողովներու և տեսուչ և Թաղական Խորհրդներու անդամներ, վանականներ, արհեստաւորներ, լուսանկարներ, ուսանողներ, մասնաւոր ներկայացուցիչներ, և վերջապէս Հայ հասարակութենէն ամէն կարգի անդամներ։ Հիւրասենեակին մնկիւնը բաղմած, Ն. Սահմանադրութիւնը խնդագին հանդոյքով կ'ընդունէր բոլոր այցելուները, և սիրալիր խօսք մը կը փոխանակէր։ Այս հանդիսաւոր այցելութեան արարողութիւնը չատ ուշ մնաց վերջ գատ։ Տեղի անձկութիւնը և այցելուներու սատար թիւը կ'արգիլեն մեզ յիշատակել այցելուներէն նոյն իսկ ծանօթ անձնաւորութիւններու անունները։

* * *

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Ա.Ր.Բ. ՊԱԼՍՈՅ ՄԷՋ

Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփանոս Սրբ. Յովակիմեան, ընկերակցութեամբ եկեղեցական և ազգային հետևորդներու, երէկ իրիկուն՝ Պոլիս ժամանեց և այսօր զինքը չրջապատող պատուիրակներուն հետ այցելութիւն տուաւ Իզմիրլեան Սրբազանին, Երուսաղէմատունի մէջ։

* * *

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ԵՒ ԱԲՐԱՀԱՄ ՓԱՇԱ

Սպրեանամ փաշա Երամեան երէկ Ամեն. Իզմիրլեան Սրբազանի բարի գալստեան այցելութիւն տուած պահուն, տասներկու տարիէ ի վեր Պատրիարքարանի սեմէն ներս ոտք կոխելու զանկը յայտնած և այսօր մեծ հպարտութեամբ նոյն հաստատութեան մէջ Ն. Սահմանադրութեան ներկայանալու հաճոյքը զգացած ըլլալը արտայայտած է։

ԻՇԽԱՆ ՍԱՊԱՀԷՏԻՆ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Մօտ օրէն Կ. Պոլիս կը հասնի Կայսեր քեռորդին՝ իշխան Սապահէտտին, որ ծանօթ է իր անկեղծ հայասիրութեամբ և այն անձնուէր աշխատութիւններով՝ զորս մատուցած է Թուրքիոյ ազատագրութեան և Հայկական դատին պաշտպա-

—Վեհ. Կայսեր մէկ Իրատէին համաձայն, կայսերազուն իշխաններէն Մէհմէտ Սէլիմ և Իսրահիմ Թէվֆիգ էֆ.ները անձամբ Զբրչրի հրդեհի վայրը այցելելով մասնաւոր տեղեկութիւններ ստացան հրկիզեալներուն կացութեանը նկատմամբ։

նութեան համար։ Այս նպատակով բազմաթիւ հրատարակութիւններ ըրած է և կարեւոր դեր մը ունեցած է յեղափոխական գործին մէջ, պայքարելով չարաւնակ այն բռնակալական ուժերին դէմ՝ որով կաշկանդուած էր Օսմանեան Հայրենիքը։ Իր Պոլիս ժամանումը կ՚արժէ որ ողջունուի մեծավայելուչ հանդիսաւորութեան ցոյցերով, զոր կատարեցին չպիտի թերանայ անուշիկ Թուրք ժողովուրդը։ Մենք՝ Հայերս ալ պէտք է կարենանք նշանակելի մասնակցութիւն մը ունենանք այդ ընդունելութեան մէջ և պաշտօնական մարմիններէ՝ պէտք է մասնաւոր ներկայացուցիչներով պատուեն Մեծ Հայրենասէրին մուտքը Օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ, ի նշան խորին երախտագիտութեան և յարգանքի։

* * *

ԻՆՉ ԹՕՍԵՑԱՒ ԻՄՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

«ԻԳՏԱՄ», ԿԸ ՍՏԻ

Եթէ պակ լրագրութիւն մը չէ զոհուած, ծանրապէս դատապարտելի կը դատնայ Իգտամ իր ըրած նպատակաւոր մէկ յայտարարութիւնը համար։ Իգտամ նկարագրելով Իզմիրլեան Սրբազանի Պոլիս ժամանումը և Մայր-եկեղեցիի մէջ աղօթելը, կ՚ըսէ թէ Ն. Ամենապատուութիւնը բարեմաղթութիւններ ըրաւ Կայսեր համար։ Իգտամ կը ասէ, որովհետեւ Իզմիրլեան Սրբազան երբեք այդ տեսակ աղօթք մը չըրաւ, այլ միայն մաղթեց որ Հայերը և Թուրքերը եղբայրաբար աշխատին Հայրենիքին առաջդիմութեանը և զարգացմանը։

Այդ տեսակ ուրիշ սուտի մըն ալ ասկէ առաջ զոռուեցաւ Իզմիրլեան Սրբազան, երբ չամադան ատաթին մէկը թուացիկ թերթով մը իր բերանը գրաւ կեղծ յայտարարութիւն մը՝ որ Սուլթանին համար աւանդական մաղթանքով մը կը սկսէր, որուն համար Իզմիրլեան խիստ արտնեղած հեռագիրով յայտարարեց թէ՝ դատ պիտի բանայ այդ կեղծարարին դէմ։

* * *

«ՀԲԱՆԴ»ի ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Նիժնիի մէջ հեռուեալ գեղեցիկ բանախօսութիւնը կարդացած է Արեւելքի պատուիրակ Հրանդ։—

Օրենքով եմ դուք ոը կուզամ Ազատութեան անունովը։

Ազատուած կուգաք մեզի, Ամենապատիւ Հայր, ոչ թէ նեղուած, ինչպես և մենք ազատուած կը վազենք յանիսկան Ջուրերուն վրայ՝ հանգիստ Զեզ կարօտագին և համբոյրներ բերելու հեռաւոր սիրելիներէ։

Եւ դուք կը դատնաք աքսորանքէ ուր գրկուած էիք քառասուն համար մեղքեր երկրին ու Տէրութեանը դէմ։ Մեծ յանցաւոր մը հանչցուած էիք ու այդ անուղով տասաւելցաք 12 տարիներէ ի վեր։ Այս անմեղիս դատապարտութիւնը, բռնաբարող ճիւաղը եղաւ Հայրենիքի բոլոր թարմ ուժերուն և այն ուժին որ ունէիք Ձեր էութեանը ներքին ոլորին մէջ, Ձեր հաւատամքին մէջ։

Հին դրութիւնը, իր ունեցած ներքին սարսափին մէջ, բաւական չհամարելով իր այս ոնոմիս դատապարտութիւնները, լրտեսի աչքեր դրաւ ամէն կողմ, ջղջիկի նայուածքներով չջղայատուց Ձեր շարժումները, Ձեր խրատները ու կրնանք ըսել, նաեւ Ձեր քունը, որպէս զի անուշ ձայն մը ներա չմտնէ։ Ինչու, վասն զի անկեղծ արիութիւն մըն էիք դուք, Ամենապատիւ Հայր, երկրին բոլոր ձայները, բոլոր ցաւերը կեղրնացուցիք, խտացուցիք Ձեր ձայնին ու Ձեր ցաւերուն մէջ։ Ասկէ սարսափեցաւ անանձնադամա դրամկութիւն մը։

Այսօր ա՛լ չկայ ան, Ամենապատիւ Հայր, դիտաւորեալ ենկած է իր բոլոր խատարային ուժերովը, քանդերը քանդուած, ջղմանները կտրտուած, աքսորը՝ ջնջուած, ու Հայրենիքը ազատ վերայ է իր բոլոր ուժերովը, կայսաս, կրովի և հուժկու։ Նայեցէ՛ք որքան կ՚ուզէք, լայնցած է հորիզոնը, և բնաւ մթին կէտ մը չկայ։

Անոնք որ այս խոշոր երեւոյթին գաղտնիքը լուծելու բանային չունին, կասկածներ կ՚ենթադրեն։ Ոչ, վախ չունինք ամենեւին թէ կը դատնայ հին դրութիւնը, իր նախկին ուժերունները սկսելու հայրենիքի ծոցին մէջ։ վախ չունինք, վասն զի ասոնցմէ ի վեր ցանուած դաղափարային սերմեր խմորեցին ազատութիւնը թարմուած արիներու մէջ, և ո՛րքան որ պարթիանքի բարին ճչուած չէր, սակայն իրերու տարբեր յաղորդութիւն մը պիտի գար բնախուզին։ Ու եկաւ ան, Ազատութիւնը,— արդիւնքը չարժուած, կրնուած աչխատանքներու, անվեր ու յիմար դատապարտութիւններու։ Օրենսդրութիւնս ան։ Ո՛չ, վախ չունինք բնաւ, վասն զի օտմանեան բանակը, նեղոզիոլ լցուած նախնիմամական բոլէի մը մէջ, ցցուեցաւ նոր ոդիով մը, ու ան՝ որ երբեմն կոյր գործիք եր երկրին ոդիքներուն դէմ երբեմ ու մարմնի դնդակները, դիշերը վեր բարձրացուց Օսմ. Սահմանադրութիւնը ուսերու։ Այդ ուժի, այդ իրախնանքի մէջ է Հայրենիքը ամիսկ մը ի վեր. ու այդ նուիրական ուժին է որ կը կատարենք ձեր բոլորտիքը, Սմիռն. Հայր։ Ապրի՛ բանակը։

Իսկ անդին Հայրենիքի բոլոր թարմ ուժերը չարժման մէջ են. ո՛ւր որ ոտքերը չին հասներ, ձայնը կը թռչի. ո՛ւր որ ձայնը չի հասնի՝ գիրքերը, թուղթերը կը վազեն հրեղէն պատգամաւորներու պէս, և տարեկոյս չկայ թէ ինչ որ կը ուզենք այս բոլոր՝ վազը ուզուն պիտի երկրին հեռաւոր անկիւններու մէջ։ Թուրք և Հայ եղբայրակցութիւնն է որ կը կազմէ այդ ուժերը ուրիշ բան չունենալով եթէ ոչ միւսնոյն կամքը, միւսնոյն ոգին, միւսնոյն նպատակը։ Թող սուրը բլայ այդ եղբայրութիւնը։

Եկէ՛ք արդ, Ամենապատիւ Հայր, մոտ՝ աչխատանքի, բարիշնութեան նոր շրջանը, մեծ ուժ մըն ենք Հայրենիքի հաւաքական ուժերուն վրայ։ Ու երբեք չենք կարծեր որ տարբերը, տառապանքները ազատ բլլան Ձեր հոգին վրայ։ Հոգին տարիք չունի։ Հին յեղափոխութեան մը որ պայմած էր Աթէնքի մէջ՝ ծերունի օրէնսդիրը, Սոլոն, իր զէնքերուն կը վազէ դողդողացող ձեռքերով։ Երբ հարցուեցաւ թէ ինչ յանդգնութիւն էր սա, ուրիշ կ՚ասէր այդ ուժը։

—Ծերութիւնս, ըսաւ, ու մէջտեղը եկաւ անձամբ պաշտպանելու իր օրէնսդրական շէնքը որա կը տպանոր քարաքարին չիմը։

Այսպէս մենք կը հաւատանք որ տարիները նոր ուժ բերին Ձեզի, Ամեն. Հայր. պիտի աչխատիք ձեր գործին. ու տարիս կ՚ըլլայ չարունակութիւնը ձեր ընդհատուած գործունէութեանը։ Եկէ՛ք Ամենադրութեան անունովը, եկէ՛ք ու օրհնեցէք Հայրենիքը, Բանակը, Թուրք և Հայ եղբայրակցութիւնը միութեան գրօշակին տակ որ այսօր իր փողոցներովը հպարտօրէն կը շրջայնէ Ազատութիւն, Եղբայրութիւն, Հաւասարութիւն։

* * *

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՒՄ ԳԱԲՈՒԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՐԱԲԱՆԻՆ ՄԷՋ

Իզմիրլեան Հայրիկին լարի դպաւանն օրը Պարթիզաքարանի անկիւնը գտնուող Օրբա Գամիի սրճարանին մէջ մինչեւ կէս գիշեր չափազանց ուրախութիւններ եղան հեռաւոր Թաղելի եկած Հայերու կողմէ, որոնք մասնակցութեամբ Գումգարացիներու սկսան երգել ազատ՝ հայկական երգեր՝ խիստ յուզիչ և ներդաշնակ։ Նաեւ ճառախօսութիւններ և բաժախմումներ արտասանուեցան երիտասարդ ազատամարտներու կողմէ մեր սիրելեալ և պաշտելի Հայրիկին՝ Իզմիրլեանի կենաց։ Մինչեւ առաւօտեան ութ ժամերներ տեղի ունեցան Գումգարացիներ չբնակիչներ։

ՇԻՇԼԻԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԸ

Երեւաղէմի Թուրք և Հայ Գօմիթէի կողմէ նուիրուած է ծաղկեպսակ մը զոր իր հետ բերած է Իզմիրլեան Հայրիկ յառաջիկայ շաբաթ առաւ. (վաղը) ժամը 1ին (Ք. Թ.) նոխազ ամենութեամբ Իզմիրլեան Սրբազանի, կրօնական հանդիսաւորութեամբ Շիշլիի Գերեզմանատան մէջ հանդչող նահատակաց վրայ պիտի դրուի, ուրիշ Նորին Ամենապատուութիւնը Պէշիկթաշի ճամբով ազգային պիտի մեկնի Սկիւտար։ Զայս ի գիտութիւն կ՚իմացնեմ։

ՍԱՀԱԿ ՔՀ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գումգարաւ, 14 օգոս.

ՕՐՄԱՆԵԱՆ...

ԲՅՐԻ ԳՅԼՈՒՍՏ ԿԸ ՄՂԳԷ

... Եւ Իզմիրլեան Սրբազան ալ կ՚ընդունի այդ բարի գալուստ մաղթանքները... առ ի քաղաքավարութիւն։

Թողնենք Օրմանեանի անեղութիւնը, որովհետեւ բան թրքական առածին։ «Զամբեղոնն ալ Աստուծոյ ծառան է»։ Բայց Իզմիրլեան Սրբազան պէտք էր ընդունիլ այդ քաղաքը՝ Ո՛չ, բացարձակապէս ո՛չ։ Իզմիրլեան Սրբազան կենաց ազդակի իր անձին վերաբերեալ ենդիրներու համար անկարկամիտ բլլալ և վարուիլ այնպես ինչպես որ յարմար և հարկ կը դատէ։ Թէեւ Իզմիրլեան Սրբազան անպաշտօն վիճակ մը ունի հիմա, բայց չէ՛ մի որ ամբողջ Ազգը զինքը կը փառաւորէ, և յանձին անոր կը ճանչնայ իր պետը։ Որչափ որ այդ փառաւոր ցոյցերը և ընդունելութիւնները իր անձին ուղղուած էին, միեւնոյն ատեն ատոնք ազգային և պաշտօնական հանդիսանքներ ալ ունէին, եւ որովհետեւ այսօր Օրմանեան իր ճակատին վրայ կը կրէ 12 տարիներ Հայ Ազգը տառապեցուցած ըլլալու և անոր հետեւանքով Պատրիարքարան Աթոռէն վար ասուած ըլլալու (և ոչ թէ հրաժարած ու բանտարկուած ազգայիներու և Թշնամու սուլեալ բնանիներու։ Ներկայացուցիչ թատերգան է Առաքինու բեռն յաղթեանակը կամ Արեւելի ծուլպին գիսուորը, առամ ինը արաք։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՀՏՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՄԸ։— Հայր Յուսիկ վրդ. Մէհրապետեան և Հայր Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեան, երկէ, երամանդ մասնակցեցան Սմիռն. Իզմիրլեան Սրբազանին հետ, յանուն Վենետիկի Մխիթարեան բարի գալուստ մաղթելով։ Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։ Ն. Սրբազնութիւնը յայտարարեց թէ այս ատաառութիւնը պէտք էր վայելէին նաեւ Խրիմեան Հայրիկ և Հայր Ալիշան, որոնք այնքան աչխատեցան ազգին համար։ Տ. Իզմիրլեան Սրբազան քաջալերեցաւ մաղթելով Վենետիկի Աբրահոր, յոյս յայտնեց որ նոյն Միաբանութիւնն և մասնաւորապէս Հայր Ալիշանի հայրենասիրական ու ազգային գործերը ժեռ տեղ մը կը գրաւեն ընդհանուր Հայութեան մէջ։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Սրբազանը դիմաւորեալ գացող Մաքրիգեանցի ազգայիներու չոգնանեն մէջ՝ ծանօթ փարպրիչ Տիար Գէորգ Իբիրեանն գրաւոր սրտաբուխ կոչ մը ուղղելով ներկիներուն, 750 զոյ. հանդանակած է Հայաստանի սովատանջ ազգայիներուն ի նպաստ։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ Փոխ-Վանահայր Բարվէն Վ. մայրաքաղաքս եկած է, ժողովրդային արդար պահանջման վրայ։ Առայժմ Գեղարդ կղզի կը մնայի, ապասելով որ Տեղապահ Սրբազանը պէտք եղած քննութիւնը կատարել տայ իր դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին։ Այդ չնորհնակը, ելեւ իրաւունք անմեղ է, մինչեւ հիմա համոզիչ կերպով պատասխանելու էր իր վրայ եղած յարձակումներուն, որպէս կ՚ամբաստանուի իբր գեղծարար և անխիղճ եկեղեցական։

ԴԱՐԱՍԳԻԼԻՍԼԷՆ կը գրեն թէ Հայոց սուններէն դուրս եղած չին հոն բնակող Թուրք զինուորները։ Զի գիտցուիր թէ վարձք կը վճարուի ասոնց ուսերուն։ Պատրիարքարանը, անչուշտ, այս մասին թաղրիրով մը գիտցուի պիտի ընէ ձեռնհաս պաշտօնատան։

ԴԱՆԱՅԱԳՆԵՐՈՒ մէջ սկսած են երեւոյթներ բնաբերութիւն կատարել։ Ուրբաթէն երեւոյթներ բնաբեր է Բիւզանդ Բէյլեան և Տրապիզոնէն Նշան Ճիվանեան։

ԴԱՆԻԱԳԻԼԵՐ (Բաղէշ) պոլսեցիական ազգայիներ, իրենց գիշերն ազգասիրի վարժարանը բարեկարգելու համար, անցեալ օր միթինկ մը գումարելով Էսատեան վարժարանի մէջ և յանձնաժողով մը կազմելով։ Նոյն նպատակով միթինկ մըն ալ գումարեցին այդ ազգայիններու կիները։

ԱՌՈՍՈՓՈՅԻ մէջ քանի ազգայիներ, յանուն Ռուսոսոփոյիներուն և Թող. Խորհուրդին, հանդարտութեամբ մը ներկայացուցեալ Տեղապահ Սրբազանին, խնդրած են որ Մուշեղ Եսկի. Ռուսոսոփ զրկուի Աստուածածնայ ասնին տաքիւ, քանի որ Վանքեան Սրբազան հրաժարեցուցած է։

ՍԵՒԱՍՏԱՆԴԷ Պարնոյ գրասան հանանուս ցուցակը։ Այս տարի նոյն գրասանը կը ծանուցանէ թէ ազատամարտի բոլոր Հայ հրատարակութիւնները, գիրք ու թերթ, որոնք մինչեւ հիմա արդիւնաւորած էին, այսուհետեւ իր յանձնարարութեան տակ կը դնէ։

ԱՆՇՈՒՕՐ հեռագիր մը ստացանք Մալկարայէ՝ ծանուցանող թէ Վանքեան Սրբազան Ռուսոսոփ չպիտի վերադառնայ նոյն տեղէն. այլապէս Առաջնորդական Աթոռը թափուր կը մնայ։

*** Ի նպաստ Հայաստանի սովեալներու՝ Սամսունագրական Անումին ջանքերովը հաւաքուած դրամէն նախագէս Դուրեան տուիչեան ֆիլիմանին պարտուկան ընթերցման։

ՀԱՅ ԴԱՆՀԱՅԱՏԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱՐՈՒԹԻՒՆ։— Բերայի Թող. Խորհրդոյ, գովելի մասնաւորով, արդեն է վանդակարմով մը շրջապատել և ծաղիկներով զարդարել Շիշլիի մէջ հանգչող Հայ նահատակներու երկու հաւաքական հողակոյտերը, որոնք մինչեւ հիմա անչուք մնացած էին։

ՄՐԱՒԵՆԻՆ Պատրիարքարան հասած է սա հեռագիրը։— «Հինգ հարիւր պանդուխտ Մուշեղենէ արտագին փոխարինօք ինդրեն փոխով վերադարձ Խորանանեան։ Թափուր աթոռն Տարօնոյ։»

ԴԵՒԱՐԹԱՆԱՑԻ ազգայիններ, յատաջիկայ կիրակի, մասնաւոր չոգեհանդէս մը, քարաւի պիտի ելլեն և Շիշլիի գերեզմանոցը պիտի երթան, հայ նահատակներուն վրայ հոգեհանգիստ կատարել տալու համար։ Պատրիարքարանի կողմէ չարտ վարդապետ, ուրիշ քահանայ ներկայ պիտի գտնուին այդ արարողութեան։

ՍԻՒԼԻԼԻԻՆ 150 ազգայիններէ բաղկացած մեծ պատգամաւորութիւն մը եկած է մայրաքաղաքս, Իզմիրլեան Սրբազանի լարի գալուստ մաղթելու։ Երէկ նոյն պատգամաւորութիւնը ներկայացաւ Իզմիրլեան Հայրիկին և ցեղմանին ընդունելութեան մը արժանացաւ։

ՊԱՆՏՈՒԱԿԱՆ ՏԱՒՈՒՂ։— Ալ պատմական դարձած է այն տարը, որ Հիսար Տիպի կը դանուի, և ուր Իզմիրլեան Սրբազան բնակած է տարեւոյտ տարի տարի հայկական դէպքերուն առեն։ Ի պատիւ Իզմիրլեան Հայրիկին, ազգի իրիկուն, ոիզոմէնեան եղբարք, որոնք այդ տան մէջ կը բնակին, ծանրագին գորգերով և գրօշներով զարդարած էին գայն։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ Դպրաց Դասը կիրակի օր Պատարագի հետեւան պիտի երգէ։ Գնակի հասոյթը պիտի յատկացուի կարօտ գաղթականներուն։

ՆՈՐ ՇԱՐԱԳԱԳԱԹԻՐՔ ՄԸ։—Պ. Տիգրան Սիւրմէլեան սկսած է չարաքսիերեմ մը հրատարակել, որուն առաջին թիւը հրապարակ ելաւ Հոն բանանդակութեամբ։ Ծանօթ գրողներ կ՚աշխատակցին։ Գինն է 40 փարա։

ԹԱՆՏԵՐԱՆԱՆ չբեզ ներկայացուած մը պիտի տրուի վաղը գիշեր, Իսմայիլի թատրոնին մէջ, Մնակեան խումբին կողմէ, ի նպաստ հաւաքուած ու բանտարկուած ազգայիններու և Թշնամու սուլեալ բնանիներու։ Ներկայացուելիք թատերգան է Առաքինու բեռն յաղթանակը կամ Արեւելի ծուլպին գիսուորը, առամ ինը արաք։

ԲՅՐԻԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՀՏՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՄԸ։— Հայր Յուսիկ վրդ. Մէհրապետեան և Հայր Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեան, երկէ, երամանդ մասնակցեցան Սմիռն. Իզմիրլեան Սրբազանին հետ, յանուն Վենետիկի Մխիթարեան բարի գալուստ մաղթելով։ Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։ Ն. Սրբազնութիւնը յայտարարեց թէ այս ատաառութիւնը պէտք էր վայելէին նաեւ Խրիմեան Հայրիկ և Հայր Ալիշան, որոնք այնքան աչխատեցան ազգին համար։ Տ. Իզմիրլեան Սրբազան քաջալերեցաւ մաղթելով Վենետիկի Աբրահոր, յոյս յայտնեց որ նոյն Միաբանութիւնն և մասնաւորապէս Հայր Ալիշանի հայրենասիրական ու ազգային գործերը մեծ տեղ մը կը գրաւեն ընդհանուր Հայութեան մէջ։

ԲՅՐԻԼԵԱՆ Սրբազանը դիմաւորելու գացող Մաքրիգեանցի ազգայիններու չոգենաւին մէջ՝ ծանօթ փարպրիչ Տիար Գէորգ Իբիրեանն գրաւոր սրտաբուխ կոչ մը ուղղելով ներկիներուն, 750 զոյ. հանդանակած է Հայաստանի սովատանջ ազգայիններուն ի նպաստ։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ Փոխ-Վանահայր Բարվէն Վ. մայրաքաղաքս եկած է, ժողովրդային արդար պահանջման վրայ։ Առայժմ Գեղարդ կղզի կը մնայի, ապասելով որ Տեղապահ Սրբազանը պէտք եղած քննութիւնը կատարել տայ իր դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին։ Այդ չնորհնակը, ելեւ իրաւունք անմեղ է, մինչեւ հիմա համոզիչ կերպով պատասխանելու էր իր վրայ եղած յարձակումներուն, որպէս կ՚ամբաստանուի իբր գեղծարար և անխիղճ եկեղեցական։

ԴԱՐԱՍԳԻԼԻՍԼԷՆ կը գրեն թէ Հայոց սուններէն դուրս եղած չին հոն բնակող Թուրք զինուորները։ Զի գիտցուիր թէ վարձք կը վճարուի ասոնց ուսերուն։ Պատրիարքարանը, անչուշտ, այս մասին թաղրիրով մը գիտցուի պիտի ընէ ձեռնհաս պաշտօնատան։

ԴԱՆԻԱԳԻԼԵՐՈՒ մէջ սկսած են երեւոյթներ բնաբերութիւն կատարել։ Ուրբաթէն երեւոյթներ բնաբեր է Բիւզանդ Բէյլեան և Տրապիզոնէն Նշան Ճիվանեան։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ (Բաղէշ) պոլսեցիական ազգայիններ, իրենց գիշերն ազգասիրի վարժարանը բարեկարգելու համար, անցեալ օր միթինկ մը գումարելով Էսատեան վարժարանի մէջ և յանձնաժողով մը կազմելով։ Նոյն նպատակով միթինկ մըն ալ գումարեցին այդ ազգայիններու կիները։

ԱՌՈՍՈՓՈՅԻ մէջ քանի ազգայիններ, յանուն Ռուսոսոփոյիներուն և Թող. Խորհուրդին, հանդարտութեամբ մը ներկայացուցեալ Տեղապահ Սրբազանին, խնդրած են որ Մուշեղ Եսկի. Ռուսոսոփ զրկուի Աստուածածնայ ասնին տաքիւ, քանի որ Վանքեան Սրբազան հրաժարեցուցած է։

ՍԵՒԱՍՏԱՆԴԷ Պարնոյ գրասան հանանուս ցուցակը։ Այս տարի նոյն գրասանը կը ծանուցանէ թէ ազատամարտի բոլոր Հայ հրատարակութիւնները, գիրք ու թերթ, որոնք մինչեւ հիմա արդիւնաւորած էին, այսուհետեւ իր յանձնարարութեան տակ կը դնէ։

ԱՆՇՈՒՕՐ հեռագիր մը ստացանք Մալկարայէ՝ ծանուցանող թէ Վանքեան Սրբազան Ռուսոսոփ չպիտի վերադառնայ նոյն տեղէն. այլապէս Առաջնորդական Աթոռը թափուր կը մնայ։

*** Ի նպաստ Հայաստանի սովեալներու՝ Սամսունագրական Անումին ջանքերովը հաւաքուած դրամէն նախագէս Դուրեան տուիչեան ֆիլիմանին պարտուկան ընթերցման։

ՀԱՅ ԴԱՆՀԱՅԱՏԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱՐՈՒԹԻՒՆ։— Բերայի Թող. Խորհրդոյ, գովելի մասնաւորով, արդեն է վանդակարմով մը շրջապատել և ծաղիկներով զարդարել Շիշլիի մէջ հանգչող Հայ նահատակներու երկու հաւաքական հողակոյտերը, որոնք մինչեւ հիմա անչուք մնացած էին։

ՄՐԱՒԵՆԻՆ Պատրիարքարան հասած է սա հեռագիրը։— «Հինգ հարիւր պանդուխտ Մուշեղենէ արտագին փոխարինօք ինդրեն փոխով վերադարձ Խորանանեան։ Թափուր աթոռն Տարօնոյ։»

ԴԵՒԱՐԹԱՆԱՑԻ ազգայիններ, յատաջիկայ կիրակի, մասնաւոր չոգեհանդէս մը, քարաւի պիտի ելլեն և Շիշլիի գերեզմանոցը պիտի երթան, հայ նահատակներուն վրայ հոգեհանգիստ կատարել տալու համար։ Պատրիարքարանի կողմէ չարտ վարդապետ, ուրիշ քահանայ ներկայ պիտի գտնուին այդ արարողութեան։

ՍԻՒԼԻԼԻԻՆ 150 ազգայիններէ բաղկացած մեծ պատգամաւորութիւն մը եկած է մայրաքաղաքս, Իզմիրլեան Սրբազանի լարի գալուստ մաղթելու։ Երէկ նոյն պատգամաւորութիւնը ներկայացաւ Իզմիրլեան Հայրիկին և ցեղմանին ընդունելութեան մը արժանացաւ։

ՊԱՆՏՈՒԱԿԱՆ ՏԱՒՈՒՂ։— Ալ պատմական դարձած է այն տարը, որ Հիսար Տիպի կը դանուի, և ուր Իզմիրլեան Սրբազան բնակած է տարեւոյտ տարի տարի հայկական դէպքերուն առեն։ Ի պատիւ Իզմիրլեան Հայրիկին, ազգի իրիկուն, ոիզոմէնեան եղբարք, որոնք այդ տան մէջ կը բնակին, ծանրագին գորգերով և գրօշներով զարդարած էին գայն։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ Դպրաց Դասը կիրակի օր Պատարագի հետեւան պիտի երգէ։ Գնակի հասոյթը պիտի յատկացուի կարօտ գաղթականներուն։

ՆՈՐ ՇԱՐԱԳԱԳԱԹԻՐՔ ՄԸ։—Պ. Տիգրան Սիւրմէլեան սկսած է չարաքսիերեմ մը հրատարակել, որուն առաջին թիւը հրապարակ ելաւ Հոն բանանդակութեամբ։ Ծանօթ գրողներ կ՚աշխատակցին։ Գինն է 40 փարա։

ԹԱՆՏԵՐԱՆԱՆ չբեզ ներկայացուած մը պիտի տրուի վաղը գիշեր, Իսմայիլի թատրոնին մէջ, Մնակեան խումբին կողմէ, ի նպաստ հաւաքուած ու բանտարկուած ազգայիններու և Թշնամու սուլեալ բնանիներու։ Ներկայացուելիք թատերգան է Առաքինու բեռն յաղթանակը կամ Արեւելի ծուլպին գիսուորը, առամ ինը արաք։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ Փոխ-Վանահայր Բարվէն Վ. մայրաքաղաքս եկած է, ժողովրդային արդար պահանջման վրայ։ Առայժմ Գեղարդ կղզի կը մնայի, ապասելով որ Տեղապահ Սրբազանը պէտք եղած քննութիւնը կատարել տայ իր դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին։ Այդ չնորհնակը, ելեւ իրաւունք անմեղ է, մինչեւ հիմա համոզիչ կերպով պատասխանելու էր իր վրայ եղած յարձակումներուն, որպէս կ՚ամբաստանուի իբր գեղծարար և անխիղճ եկեղեցական։

ԴԱՐԱՍԳԻԼԻՍԼԷՆ կը գրեն թէ Հայոց սուններէն դուրս եղած չին հոն բնակող Թուրք զինուորները։ Զի գիտցուիր թէ վարձք կը վճարուի ասոնց ուսերուն։ Պատրիարքարանը, անչուշտ, այս մասին թաղրիրով մը գիտցուի պիտի ընէ ձեռնհաս պաշտօնատան։

ԴԱՆԻԱԳԻԼԵՐՈՒ մէջ սկսած են երեւոյթներ բնաբերութիւն կատարել։ Ուրբաթէն երեւոյթներ բնաբեր է Բիւզանդ Բէյլեան և Տրապիզոնէն Նշան Ճիվանեան։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ (Բաղէշ) պոլսեցիական ազգայիններ, իրենց գիշերն ազգասիրի վարժարանը բարեկարգելու համար, անցեալ օր միթինկ մը գումարելով Էսատեան վարժարանի մէջ և յանձնաժողով մը կազմելով։ Նոյն նպատակով միթինկ մըն ալ գումարեցին այդ ազգայիններու կիները։

ԱՌՈՍՈՓՈՅԻ մէջ քանի ազգայիններ, յանուն Ռուսոսոփոյիներուն և Թող. Խորհուրդին, հանդարտութեամբ մը ներկայացուցեալ Տեղապահ Սրբազանին, խնդրած են որ Մուշեղ Եսկի. Ռուսոսոփ զրկուի Աստուածածնայ ասնին տաքիւ, քանի որ Վանքեան Սրբազան հրաժարեցուցած է։

ՍԵՒԱՍՏԱՆԴԷ Պարնոյ գրասան հանանուս ցուցակը։ Այս տարի նոյն գրասանը կը ծանուցանէ թէ ազատամարտի բոլոր Հայ հրատարակութիւնները, գիրք ու թերթ, որոնք մինչեւ հիմա արդիւնաւորած էին, այսուհետեւ իր յանձնարարութեան տակ կը դնէ։

ԱՆՇՈՒՕՐ հեռագիր մը ստացանք Մալկարայէ՝ ծանուցանող թէ Վանքեան Սրբազան Ռուսոսոփ չպիտի վերադառնայ նոյն տեղէն. այլապէս Առաջնորդական Աթոռը թափուր կը մնայ։

*** Ի նպաստ Հայաստանի սովեալներու՝ Սամսունագրական Անումին ջանքերովը հաւաքուած դրամէն նախագէս Դուրեան տուիչեան ֆիլիմանին պարտուկան ընթերցման։

ՀԱՅ ԴԱՆՀԱՅԱՏԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱՐՈՒԹԻՒՆ։— Բերայի Թող. Խորհրդոյ, գովելի մասնաւորով, արդեն է վանդակարմով մը շրջապատել և ծաղիկներով զարդարել Շիշլիի մէջ հանգչող Հայ նահատակներու երկու հաւաքական հողակոյտերը, որոնք մինչեւ հիմա անչուք մնացած էին։

ՄՐԱՒԵՆԻՆ Պատրիարքարան հասած է սա հեռագիրը։— «Հինգ հարիւր պանդուխտ Մուշեղենէ արտագին փոխարինօք ինդրեն փոխով վերադարձ Խորանանեան։ Թափուր աթոռն Տարօնոյ։»

ԴԵՒԱՐԹԱՆԱՑԻ ազգայիններ, յատաջիկայ կիրակի, մասնաւոր չոգեհանդէս մը, քարաւի պիտի ելլեն և Շիշլիի գերեզմանոցը պիտի երթան, հայ նահատակներուն վրայ հոգեհանգիստ կատարել տալու համար։ Պատրիարքարանի կողմէ չարտ վարդապետ, ուրիշ քահանայ ներկայ պիտի գտնուին այդ արարողութեան։

ՍԻՒԼԻԼԻԻՆ 150 ազգայիններէ բաղկացած մեծ պատգամաւորութիւն մը եկած է մայրաքաղաքս, Իզմիրլեան Սրբազանի լարի գալուստ մաղթելու։ Երէկ նոյն պատգամաւորութիւնը ներկայացաւ Իզմիրլեան Հայրիկին և ցեղմանին ընդունելութեան մը արժանացաւ։

ՊԱՆՏՈՒԱԿԱՆ ՏԱՒՈՒՂ։— Ալ պատմական դարձած է այն տարը, որ Հիսար Տիպի կը դանուի, և ուր Իզմիրլեան Սրբազան բնակած է տարեւոյտ տարի տարի հայկական դէպքերուն առեն։ Ի պատիւ Իզմիրլեան Հայրիկին, ազգի իրիկուն, ոիզոմէնեան եղբարք, որոնք այդ տան մէջ կը բնակին, ծանրագին գորգերով և գրօշներով զարդարած էին գայն։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ Դպրաց Դասը կիրակի օր Պատարագի հետեւան պիտի երգէ։ Գնակի հասոյթը պիտի յատկացուի կարօտ գաղթականներուն։

ՆՈՐ ՇԱՐԱԳԱԳԱԹԻՐՔ ՄԸ։—Պ. Տիգրան Սիւրմէլեան սկսած է չարաքսիերեմ մը հրատարակել, որուն առաջին թիւը հրապարակ ելաւ Հոն բանանդակութեամբ։ Ծանօթ գրողներ կ՚աշխատակցին։ Գինն է 40 փարա։

ԹԱՆՏԵՐԱՆԱՆ չբեզ ներկայացուած մը պիտի տրուի վաղը գիշեր, Իսմայիլի թատրոնին մէջ, Մնակեան խումբին կողմէ, ի նպաստ հաւաքուած ու բանտարկուած ազգայիններու և Թշնամու սուլեալ բնանիներու։ Ներկայացուելիք թատերգան է Առաքինու բեռն յաղթանակը կամ Արեւելի ծուլպին գիսուորը, առամ ինը արաք։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ Փոխ-Վանահայր Բարվէն Վ. մայրաքաղաքս եկած է, ժողովրդային արդար պահանջման վրայ։ Առայժմ Գեղարդ կղզի կը մնայի, ապասելով որ Տեղապահ Սրբազանը պէտք եղած քննութիւնը կատարել տայ իր դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին։ Այդ չնորհնակը, ելեւ իրաւունք անմեղ է, մինչեւ հիմա համոզիչ կերպով պատասխանելու էր իր վրայ եղած յարձակումներուն, որպէս կ՚ամբաստանուի իբր գեղծարար և անխիղճ եկեղեցական։

ԴԱՐԱՍԳԻԼԻՍԼԷՆ կը գրեն թէ Հայոց սուններէն դուրս եղած չին հոն բնակող Թուրք զինուորները։ Զի գիտցուիր թէ վարձք կը վճարուի ասոնց ուսերուն։ Պատրիարքարանը, անչուշտ, այս մասին թաղրիրով մը գիտցուի պիտի ընէ ձեռնհաս պաշտօնատան։

ԴԱՆԻԱԳԻԼԵՐՈՒ մէջ սկսած են երեւոյթներ բնաբերութիւն կատարել։ Ուրբաթէն երեւոյթներ բնաբեր է Բիւզանդ Բէյլեան և Տրապիզոնէն Նշան Ճիվանեան։

ԴԱՒԱԼԱԹԻՒՆ (Բաղէշ) պոլսեցիական ազգայիններ, իրենց գիշերն ազգասիրի վարժարանը բարեկարգելու համար, անցեալ օր միթինկ մը գումարելով Էսատեան վարժարանի մէջ և յանձնաժողով մը կազմելով։ Նոյն նպատակով միթինկ մըն ալ գումարեցին այդ ազգայիններու կիները։

ԱՌՈՍՈՓՈՅԻ մէջ քանի ազգայիններ, յանուն Ռուսոսոփոյիներուն և Թող. Խորհուրդին, հանդարտութեամբ մը ներկայացուցեալ Տեղապահ Սրբազանին, խնդրած են որ Մուշեղ Եսկի. Ռուսոսոփ զրկուի Աստուածածնայ ասնին տաքիւ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապահովող գլխաւոր գործարանների ծխելիքի համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չչահող տոմակները ամբողջ տարի մը պիտի հրատարակեն մասնակցել վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունհինգը պարգեւներու և ամօրթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի այն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բաշխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ասնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամօրթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի տարեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկի նպատակաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմակները զանազան տարբերութիւններ ունին։ Ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմակին դին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմակներուն մէկ մասը չորս թիրամի յատակ երեքական կասրի բաժնուած է։ Ցիչեալ կատարեալ տոմակները՝ մէնիպէն 19 դրուշի հաշուով՝ կէս տոմակներուն գինը 72 դրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղին և կամուրջին գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմակ գնողներուն հեռեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 8, 2001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 9. 3001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 10ը, և 10,001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 12. առաջին թիրաժը պիտի կատարուի 1324 մարտ 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հսկուակային և եկեղեցական, հաշուակալութեանց Ատեանին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. թիրաժ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	600000	600000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000
3150	200	630000			
3500		2170000	3500		1710000

Բ. թիրաժ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	300000	300000	1	300000	300000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000

Գ. թիրաժ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	300000	300000	1	300000	300000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000

Դ. թիրաժ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	300000	300000	1	300000	300000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1810000

Ե. թիրաժ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1810000

Զ. թիրաժ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000

Է. թիրաժ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000

Ը. թիրաժ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000

Թ. թիրաժ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000

Ժ. թիրաժ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	500000	500000	1	600000	600000
1	200000	200000	1	200000	200000
1	100000	100000	1	100000	100000
2	40000	80000	2	40000	80000
5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000
3500		2070000	3500		2170000

ԺԱ. թիրաժ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	300	10000	3000000
			750	4000	3000000
			1250	800	1000000
			21600	200	4320000
3500		2170000	24000		17020000

ԺԲ. թիրաժ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմգ.
1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	300	10000	3000000
			750	4000	3000000
			1250	800	1000000
			21600	200	4320000
3500		2170000	24000		17020000

ՀԱՍՍԵՑ

	Ոսկին 100ին	
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմակներուն փոխարժէքը	50,000,000	
	50,000,000	

Դրամ. Ելք

	Ոսկին 100ին	
Շահող թիւերուն համար որուելիք հարիւրին 75ը	37,51	,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պահպանած հարիւրին 17ը	8,500,000	
Գլխէն և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000	
	50,000,000	

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

		Գրս.
Ա. Վարժութ. Մանկանց	ԺԱ. տիպ,	4
Բ. » »	Ժ. »	5
Գ. » » (1)	Ը. »	5
Փունջ Հաւաքածոյ	Ե. »	3
Փունջակ	Դ. »	1¼
Երկրորդ Փունջ	Գ. »	6
Ընտրեալ Հայ լեզուի	Զ. »	2
Պատկ. Սպրկենտրան	Բ. »	½
Ծաղիկաքաղ Հաւաքածոյ	Բ. »	4
Նեռը Հայ մանուկներուն	Բ. »	1¼
Հանդիսարան Բարոյական.		6
Ա. Մայրենի Լեզու		2½
Բ. » »		5
Ճաշակ Նոր Գրականութեան		8
Երրորդ Մայրենի Լեզու		5

2. ԲՆԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Տարր. Բներկանութիւն	Ե. տիպ.	2
Լրացուցիչ Դասընթացք	Գ. »	3
Նոր Բներկանութիւն		4

3. ՇԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Գործն.Ընթացք Շարադր. (2)	Գ. տիպ.	3
Սկզբունք Համաձայնութ.	Բ. »	3

4. ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասընթացք Բնութիւնների		3
» պատմութիւնների		3
Հանդիսարան (միջ. և բարձր. դասընթ.)		6

5. ԿՐՕՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Տարր.Ընթ. Կրօնի Վանտին.	Գ. տիպ.	2
Համառօտ Կրօնագիտութ.	Բ. »	3
Տզոց »		4
Ծաղիկաքաղ Բիբլիա. վարդապետութ.		4
Նոր Ուխտի Կտակարան		3
Հին » »		3

6. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐ. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Աշխարհագր. Օսմ. Կայսրութեան		3

7. ԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Գիտութիւններու. վրայ դասեր		3
Համառօտ Իրաւագիտութիւն		3

8. ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹ. ԱՄԲՈՂՋ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Նոր Դպրոց (10 պրակ)	15

9. ՖՐԱՆՍԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Nouvelle Méthode I	Բ. տիպ.	2
» » II		4

10. ՎԷՊ ԵՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Առաջադրանք	5
Սրախօսութիւն	5
Բերթուածներ	5
Իմանալիներ	5
Սրամիտ Խաղեր	5
Գեղանկար Ֆրանսիոյ	5

11. ԱԶԼԵՒԱՅԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ

Թուաբ. Մեդրական	5
Առաջնորդ Մտքի. լեզուի	5
Օսմ. Տաղաչափութիւն	5
Բացատր. Ս. Պատարագի	5
Նոր Ընթացք Ֆրանսերէնի	2
Բնական Մանդոլին	2

12. ԶԱՆԱԶԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ցաղտագիր	2
Դպրոցավարութիւն	5
Շրջապտեղական Նոր Դպրոցի	5
Լիակատար Գրացուցակ	10
Մրագիր տզգ. Նախակրթութեան	5
Արուեստ Լուսանկարչութեան	3

«Բիւրակն» 1898, 1899, 1900

Դիմել՝ 47, Պալը Ալի Շատուէսի (Կապի Ընկերութեան դէմ) առ **ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ։** 10—4

(1) Հրատարակուած է նաև Գ. վարժութեան ՈՒՂԵՑՈՅՑԸ։

(2) Հրատարակուած է նաև Շարադրութեան ԲԱՆԱԼԻՆ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆՀՈՒ.— 4% Բոնսօլիսէ Օսմ. պարտատոմսերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ այդ պարտատոմսերուն թիւ 25 կամրջոնները, որոնց պայմանաժամը կ'ուզարտի 1902 սեպտ. 1/14ին, ինչպէս նաև 1893 օգոստ. 1/14ի Դրդ. վիճակահանութեան մէջ ամօրթի չահած պարտատոմսերը եթէ մինչեւ յառաջիկայ 31/13 օգոստ. ներկայացուին, չընդունած պիտի հանրարուին։ 12—6

Կ. Պոլիս 18 օգոստ. 1908

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆԴ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏԱՂՈՑ ՀԱՄԱՐ ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻՆ ՀԱՄԱՐ ԵՒ ԱՄԲԻՆՈՒՆ ԵԼ։ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—18

ՄԱՐԻՆՕՆԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԲԱՐԻՐԶԻ ՄԷՋ

Տպագրական և վիմագրական ամէն տեսակ մեքենաներ և մասուչներ կը ծախսուին Մարինօնիի գործարանին մէջ, որ մեծ հռչակ մը հռչակած է։ Այդ հաստատութիւնը ծախու հռչակած է ձեռքէ իսկած և նոր մեքենաներ, նորատաւոր պայմաններով։ Տեղեկութեանց համար դիմել միակ ներկայացուցիչներուն՝

ՔՕԼԷՆԴԱՆ ԵՂԲՕՐՑ

Պոլիս, Փիւշիւմ Ապուս Հէն. խան, թիւ 3

Ց. Դ.— Քօլէնդա եղբարց առեւտրական Տունը ներկայացուցիչն է նաեւ Բէնէօ հարիւրամեայ Տան, որ տպագրական տաւեր կը ծուէ, և Լօրիլլօ անուն առեւտրական Տան, որուն տպագրական և վիմագրական մեքենաները հռչակաւոր են։ 10—2

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազգ.— Ներկայ տարւոյ սեպտեմբեր ամիսը մտնելուն ըլլալուն, երբ ոգելից ըմպելիներու տուրքին երկրորդ վճարումը կը գանձուի, Ընդհ. Տնօրէնութիւնը Կ. Պոլսոյ և շրջականերուն մէջ հաստատուած ոգելից ըմպելիի վաճառորդներուն կը ծանուցանէ թէ կանոնագրքին 14րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, պարաքին կանոնական արտօնագիրը ձեռք բերել օգոստոս ամսուան մէջ։ Նմանապէս կը ծանուցուի թէ նոր կազմակերպութեան և կանոնագրքին 10րդ յօդուածին համաձայն, պէտք է դիմել Կ. Պոլսոյ կեդրոնատեղիին ու Ադրիանոպոլիի, Սարբեարի, Պէյպազարի, Սկիւտարի, Գալատիայի ու Գումգապուի Հանը. Պարտքի գործակալութեանց, ոգելից ըմպելիի վաճառման արտօնագիրը ստանալու համար։ Անոնք որ առանց արտօնագիր ձեռք բերած ըլլալու յառաջիկայ սեպտ. 1էն առաջ ոգելից ըմպելի կը ծախեն, օրէնքին պատժական տրամադրութեանց կ'ենթարկուին, օգոստոս ամիսը վերջանալուն պէս։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

11/24 Օգոստ. 1908 8—2

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՏԱԲԱՂԱՆ

Վարժարանիս նպատակն է հայ աղջիկներուն տալ միջնակարգ դաստիարակութիւն մը բարոյական առողջ սկզբունքներու վրայ հիմնուած, և գիտական, իմացական և բարոյական խնամոց կրթութեամբ մը՝ զարգացած և բարեկիրթ հայ տնտեսիներ և դաստիարակութեան դարձին օժանդակներ պատրաստել։ Գիտութիւններու տարեցին տարին է 14 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարել սեպտ. ի սկիզբը և կէսը յունվարի վերջերը։ Դասընթացի դասի համար 5 կամ 3 օսմ. ոսկի կը պահանջուի, դասատուութեան թիւին համեմատ. իսկ երգեհոնի դասի համար՝ 2½ ոսկի։ Վարժարանին Թ. տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 9ին (Ն. Տ.) Դշ. իրիկունը։ Կը խնդրուի նոր աշակերտուհի չղրկել՝ առանց նախապէս իմաց տալու Տնօրէնութեան։ Վարժարանին նոր յայտագիրը ուղղուելու ձրի կը դրկուի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի, Պայազիտ Հաւուզ, Կ. Պոլիս. կամ Տօքթ. Ս. Գալամեանի, Աստուածաբան Խնամակալութեան, Ատաբազար։ 15—11

PHŒNIX ASSURANCE LD. C°

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆԴՈՆ 1782ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ Ս.Եգզ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սակ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատասխանատուութեամբ և վնասուց մէջ իր սիրամիտութեան վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նեանաբանն եղան է

ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՑԱԾ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է առաւել քան 27000000 ամերիկեան ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Վիրապիս խան, Պանկ Օթոմանի մօտ,

Գալատիա։

Փոխ գործակալ ի Պոլիս

Ֆնտգլեան խան ՃԻՎԱՆ ԹԷՐԷՆԵԱՆ

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ, ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԿԵԿԵԱՅ

Կ. Պոլիս, Գասր-Գիւղ, Մէօնիւրտար հաստէսի

Դրդ Տարեջրյան

Բանիմաց Ծնողաց գնահատանքն և քաջալերութեան մէջ՝ Վարժարանս անխախտ կը չարունակէ իր ընթացքը տրվելնաստրապէս, երբեւ իր սեռակին մէջ միակ Դիշերօթիկ Հաստատութիւնը՝ ապէկանց խնամքով և հիմնական կրթութեանը նախատեսած, լեզուագիտական և գեղարուեստական ուղղութեամբ։

Վարժարանս հաստատուած է նորագոյն լայնարձակ և օդասուն շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներովը և օդաւէտ դիրքովն ալ գաղտնական ամէն յարմարութիւն կը միացնէ իր մէջ, Դիշերօթիկ և Ցերեկեայ աշակերտուհեաց համար հանգստաւէտ և առողջապահիկ ամէն պայման լրացնելով։

ԱԶԳԱՑԻՆ տուսիներէ և գիտակցութեան ծանօթութիւններէ զատ, հիմնական կերպով կ'ուսանուին Հայերեն, Ֆրանսերեն, Անգլերեն եւ Թուրքերեն լեզուները, ձեռամբ մասնագէտ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու, գործնական կանոնի արդի պահանջումներուն համապատասխան կերպով և դիւրաւոյց մեթոդներով։

Մասնաւոր խնամքի և հոգածութեան առարկայ է Ցարմանարէն և Անգլերէնը լեզուաց Խօսակցութիւնը (բուսիկ)։ Ցատուկ խնամով կ'ուսանուին նաև Գծագրութիւն, Առանձին Տնտեսութիւն, Կար ու Գէս, Անկոնագրութիւն զանազան տեսակները (ձեռքով և մեքենայով), Զարդարանք և Գործիական Երաժշտութիւն, մասնաւորապէս ԴԱՇՆԱԿ և ՁՈՒՐԱԿ։

Դիշերօթիկներու համար կատարեալ մեռնոց և բնականան անթերի խնամք։

Աշակերտաց վերամուսը սեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 1 Բշ.։

10—2

Տեսչուհի — Հիմնադիր-Տնօրէն

ՀԻՒՐԻՒՔԵԱՐ ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ — Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԻՐԻՈՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՑ 1828–1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԲԱՐԻՑ

9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՊԵՍԱՓՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագրին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հաստատեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի, Ընկերութեան գրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՆԵՐ որ նկսալ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայի ԻՐԻՈՆԻ ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր գեղչեալ սակացոյց. նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԴԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ազան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵԼԵ. ԵՒՆ.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ

Պեռ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթրճը Օղլու Բասաժ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—38

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՂ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անալ. պղպջաձեւ չունեցած ըլլալով, իրենց առկանութեամբ այնքան գնահատուած են, որ ալիւրիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ցուցանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ օգտած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է ուսեալ պրոֆ. վիճակեան և լաբորատ տարածած է բոլոր ցուցանիքներէն։

Մասնաճիւղեր բոլոր Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատեղիներուն մէջ։

Բիւրա) 1. Մեծ փողոց, Գան Մարլէէ դիմաց թիւ 348 և 343 կրկին։
) 2. » » Գալաթիա Սէրայի դիմաց։

Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առաջ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։

Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Գալաթա, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։

Սկիւտար) Ջարլը Գոլը, թիւ 120։

Դասերը և նոր գաղափարները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բիւրա, Մեծ փողոց թիւ 348 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի առաջ։ 16 50—47

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ ֆրգ. 9,500,000

Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւ այլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ հիլը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—32

Ընդհանուր գործակալ Թուրիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻԼՈՅՆ եւ ԸՆԿ

Պոլիս, Անանիասիս խան

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՔԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասյի

Նաւասոյ	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Նաւասոյ	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Նաւասոյ	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիրս	1311	Հիւսալիս	1581	Մարսելլս	3709	Սարքս	1112
Ալէքս	3607	Տամիան	933	Հիմնաս	3720	Մրգասաս	3557	Տիբրս	1785
Ան